

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Baronulu Nicolae Vesselényi betranulu. — Materialu pentru istori'a bisericeasca. — Bibliografia veche. — Cártile intrate la concursu pâna in 31 Decembre 1888 pentru premiile academiiei romane si anume celu mare de 12000 lei noi, ce se anuntia la câte 4 ani si alu statului de 5000 l. n. numitu premiulu Eliadu. — Consemnarea contribuirilor colectate prin dl Partenie Cosm'a dela 1 Iuliu pâna la 31 Decembre 1888 in favorulu scólei civile de fete cu internatu a „Asociatiunei transilvane“ in sum'a totala de 1088 fl. 11 cr. v. a. cari s'au adausu la colect'a anterióra. — Reuniunea romána de agricultúra din comitatulu Sibiului.

Baronulu Nic. Vesselényi betranulu.

Din luptele sângeróse câte se intemplau intre multi magnati si cavaleri de ai Germaniei pâna in véculu alu 16-lea, la noi in Transilvania au mai remasu urme si pâna in dilele imperatului Iosefu II si din legile tieriei sunt cunoscute asia numitele potentia maior et potentia minor, cand sententiele tribunalelor si curtilor se puteau executa numai cu ajutoriulu armelor. Unulu din casurile cele mai memorabili este in istori'a tieriei nóstre hostilitatea dintre doi magnati vecini cu dominiile lor, cari erau br. Nicolae Vesselényi la Jibau (Zsibo) si com. Ioanu Haller la Gârbau (Gorbo) in comitatulu Dobâcei.

Br. Nicolae Vesselényi nasc. in 1750, descendente alu unei familii din cele mai de frunte era cunoscutu la contimpuranii sei, descrisu si de câtra istoriculu Franc. Szilágyi de o natura vulcanica, violentu si resbunatoriu. Pre langa nenumerate excese si fapte violente pe care le suferisera si altii dela elu, Vesselényi traiá in certe necurmate cu vecinulu seu c. Ioanu Haller, carui se incercá se'i faca tóte relele, precum 'i si facea ori-unde i se dedea ocaziune, pâna cându in fine a trebuitu se intrevina auctoritatile publice. Din actele de procesu sunt câteva prea caracteristice pentru persón'a lui Vesselényi, totodata inse si pentru gradulu de cultura alu classelor superiori de inainte cu una suta de ani.

Intr'una de dile com. Haller in caletori'a sa se oprise la ospetari'a din Jibau, unde a si remasu in aceea nópte. A dou'a di aflându Vesselényi cá a cutediatu se traga si se remáie in cârcium'a din satulu seu, infuriatu apucá pe cârciumarés'a si puse de'i trasera treidieci de lovituri cu corbaci de curea tripla, câci nu 'ia denuntiatu acea descensiune a lui Haller, pentrucá se'i traga aceluia treidieci de corbace; deci acum se le suferu dens'a, precum le-a si suferitu nefericit'a.

In Octobre 1781 doi ingrijitori de cai la Vesselényi ne mai putendu suferi bataile au fugitu dela elu si au scapatu in dominiulu lui Haller; acolo insa au fostu arestati pentru unele excese. Vesselényi atunci provocá pe Haller cá se'i trimita pe acei doi ómeni la momentu. Haller 'ia si remisu pe unulu din ei, despre care se adeverise cá erá iobagiulu, prin urmare proprietate a lui Vesselényi; pe alu doilea de o camdata nu i l'a trimisu pâna candu nu va fi judecatu la tribunalulu patrimoniale alu lui Haller, alu carui proprietate erá si unde comise si excessulu. Intr'aceea acelu alu doilea sîerbu sciindu bine ce'lu astépta, a fugitu din prinsórea dela Gârbàu incatrau l'au dusu ochii, fara cá se póta judeca cu mintea lui, cá pre la 1781 pentru ori-ce iobagiu tier'a intréga erá numai o temnitia, daca nu putea cumva se apuce dincolo preste fruntarie. Vesselényi inse nu a voit se créda nici se scia nimicu de fug'a sîerbitoriului, ci acelu respunsu alu lui Haller, cá nu are de unde-i da sîerbulu, l'a luat cá insulta si iute s'a decisu la una din faptele sale barbare; a datu adeca porunca la tóte satele din dominiulu seu, cá toti iobagii sei destoinici a purtá arme sè se adune armati care cu ce au la resiedenti'a sa din Jibàu.

In deminéti'a din 16 Octobre Vesselényi incalcându se puse in fruntea celoru 540 de ómeni armati, unii cu puscii, cei mai multi cu cóse, furci de feru, maciuci si plecá spre Gârbau in distantia numai de 2¹/₂ óre. Fiindcá Vesselényi nu avuse omeni'a cá se declare lui Haller resboiu prin manifestu cá suveranii, acesta surprinsu de scirea venirei vrasmasiului abia avù atâta timpu cá se incuie tóte intrarile in curtea sa si pre câtiva din ómenii curtii se-i provédia cu arme de focu, pre cându Vesselényi a si ajunsu cu 12 haiduci armati si cu tóta cét'a sateniloru in fati'a curtii lui Haller. Intre injuraturi si amerintiari pe tóte tonurile, Vesselényi pretindea cá se'i dea pe servitoriulu fugitu. Haller trimise la elu pe judele curtii sale cá se'lu provóce se

contenésca cu violentiele sale, éra daca crede ca are vre-o pretensiune, se o caute pe calea legii, cà-ci in casulu contrariu puterea va fi respinsa totu cu putere. Acelu respunsu alu lui Haller a turbatu si mai tare pe Vesselényi. Deci elu comanda sateniloru sub pedépsa de 100 de betie, cá se sparga pórt'a, éra lui Haller 'i amerintiá, cà in aceea di elu are se'si incrunte sabi'a cu sangele lui Haller, se'i taie corpulu in bucati, dupa aceea 'lu va mancá si'lu va scuipá afara si a. m.

Pre cându Vesselényi facea larm'a si galagi'a, in casele lui Haller petrecea unu locotenente c. r. anume Ventura, care venise numai de visita si doi cancellisti dela curtea de apellu Georgie Gratzza si Andreiu Popp. Acei trei ómeni straini esira la pórt'a ca se cerce a molcomi pe infuriatulu. Vesselényi inse insultà pe locotenente si'lu numí porcu-de-càne, ilu si provocà la duellu, Ventura inse refusà a se bate cu unu omu turbatu. Atunci Vesselényi apucându pe Gratzza 'lu luà in captivitate. Se pare inse cà dupa aceea nebunulu totu 'si mai vení in simtiri, éra ómenii lui inca au avutu respectu de puscile incarcate, càci pórt'a remase intréga, éra Vesselényi dupa galagii si amerintiari de trei óre ridicà impresurarea curtii si se departà cu óstea sa, ducèndu in triumfu numai pe Gratzza, pe care inse 'lu liberà in deminéti'a urmatóre, dupa ce'i mai trecusera furiile.

Acelu spectacolu inse nu s'a terminatu cu atàta, ci elu 'si avù unu resultatu, càrui asemenea nu vediusera de multi ani domnii ardeleni. Haller trase pe Vesselényi in procesu la instanti'a competenta, care pentru crime si delicte de aristocrati érá tabl'a regésca (curtea de apellu). Acum inse a pasitu la mijlocu si directorulu fiscalu (procurorulu curtii) in numele securitatii publice si 'ia intentatu procesu pentru siese crime: blasfemia, juramentu strimbu, amerintiare cu punere de focu, provocare la duellu, infestarea si arestarea de functionari regesci, turburarea securitatii publice. Pe lãnga formalitatile pedante din acea epoca processulu s'a traganatu mai bine de doi ani. Curtea de apellu a condamnatu pe Vesselényi in prim'a instantia la prinsóre de trei ani. Gubernulu in a dou'a instantia a redusu aceea pedépsa numai la unu anu in vre-o fortarétiã. Acum actele s'au transmisu la cancelari'a din Vien'a spre revisiune si spre ale submite, cu opiniunea sa imperatului. Opiniunea cancelariei érá doi ani inchisóre intru o fortarétiã. Imperatulu care cunoscea bine faptele lui Vesselényi cá si pe ale altora, sciindu éراسi bine cu ce judecatori avea a face, in Septembrie 1784 a cassatu tóte trei sententiele si a condamnatu pe Vesselényi la inchisórea statului din Kufstein in Tirolu pe mai multi ani in féra, unde se fia deținutu până cându va da probe invederate de indreptare, éra pentrucá condamnatulu se aiba totusi unu victu mai buniceleu decâtu arestantii cei ordinari, imperatulu a permisu cá se i se mai dea câte treidieci cruceri pe di din veniturile cele considerabili ale mosiiloru sale; atàta si mai multu nimicu. Pedépsa prea bine meritata; dara condamnatulu a statu in deplina libertate sub totu lungulu procesu de trei ani. Se vedemu cine va pune mánile pe unu Vesselényi, cá se'lu si scótiã din

tiéra si se'lu duca tocma in Tirolu. Condamnatulu nu s'a supusu nici la sententi'a monarchului, cá se mérga de buna voia in arestu. S'au facutu de repetite-ori incercari de a'lu prinde cu asia numitu brachium civile, adeca haiduci sau dorobanti si poporu armatu dupa vechi'a datina a tierei, Vesselényi inse totu de atàtea ori s'au aparatu din castelulu seu dela Jibau bine intaritu, până cându imperatulu iritatu prin acea resistentia si despretiure a potestatii judiciare, a datu ordinu strictu, ca Vesselényi se fia incaptivatu prin o trupa militara, ceea-ce acum se intielegea de sine, cà viu sau mortu. Atunci Vesselényi fugindu dela Jibau cu nevasta si prunci, siedeã ascunsu pe la consangeni si amicii sei, éra mai pe urma in comun'a Datesiu din comit. Turdei la mosi'a unchiu-seu br. Stefanu Daniel, pe atunci consiliariu la gubernu. Acesta inse chiaru in calitatea sa de functionariu se simti obligatu a informá pe gubernatorulu Bruckenthal, cà nepotu-seu Vesselényi stà ascunsu la mosii'a lui. Gubernatorulu scrise cancelariului la Vien'a, éra acela inaintã scirea la monarchu. Curendu apoi vení ordinu nou, conformu càrui unu capitanu cu 40 de calareti dragoni fù trimisu la Datesiu cá se prinda pe Vesselényi, ceea ce s'a si intemplatu abia in 12 Februaru 1785, adeca in a cincia luna dela esirea sententiei supreme imperatesci, inse si atunci numai dupa resistentia infrenata de càtra dragoni cu fortia fisica.

Ce coincidentia mai multu decâtu curiósã! In aceeași luna alui Februaru 1785 si anume in 14 s'a publicatu in Alb'a Iuli'a sententi'a sinucisului George Crisianu, éra in 26 Februaru s'a publicatu si sententi'a de mórte a celor doi capitani nefericiti Horia si Closca, care apoi in 28 Februarie s'a si executatu. In acelu restimpu au ajunsu si Vesselényi la Kufstein, unde a fostu deținutu aprópe cinci ani. In totu timpulu acela s'au facutu mai multe incercari de a indupleca pe imperatulu cá se'lu erte, inse fara nici-unu efectu. Chiaru si rugametea consórtei si a consangeniloru de a putea coresponde cu captivulu a fostu denegata. O resolutiune scrisa in tonu sarcasticu le vení dela cancelariulu com. Palfy càtra Bruckenthal cu data din 27 Aprile 1786, in care se promitea in numele imperatului, cà in casu cându Vesselényi ar murí in prinsóre, atunci suplicantiloru li se va face cunoscuta mórtea lui prin auctoritatile respective. Intr'aceea imperatulu a mai permisu, cá in locu de 30 cr. se i se dea captivului pe fiacare di câte 2 fl. din veniturile dominiiloru lui.

In fine abia in 15 Decem. 1789 comitele And. Hadik, presied. alu consiliului bellicu incunoscintiã pe cancelari'a tierei, cà de sí Vesselényi in prinsórea sa din Kufstein dedese puçine semne de indreptare, totusi imperatulu l'a ertatu.

Intru adevèru cà Vesselényi nu lasase nici dupa aceea pedépsa aspra nimicu din selbataci'a sa, pe care dupa mórtea lui Iosifu in diet'a din 1790/1 sub Leopoldu II. o si dete pe fatia la mai multe ocațiuni*).

*) Vedi: Das alte und neue Kronstadt II. Band. Seite 24—25 in nota cu datele scóse din Archivulu lui Bruckenthal si dela Fr. Szilágyi in Értekezések din sectiunea hist: a Academiei de sciintie. vol. V. Fasc. V. 1876.

Aspra se pare a fi fostu acea pedépsa a lui Vesselényi; ea inse nici cu unu gramu nu a fostu mai grea. decâtu se dictá in acelu vécu in casuri nenumerate asupr'a altora ómeni din clasele inferiori pentru crime multu mai puçine si mai usióre decâtu au fostu cele comisse de Vesselényi; éra se fia plecatu unu romanu cu 540 de ómeni armati asupr'a cuiva, sententi'a lui mai multu cá sigura nu ar fi fostu inchisórea, ci rót'a sau tiép'a. In ori-ca casu, dupa blánd'a domnia indelungata a Mariei Teresie éra óre-si-cum o necesitate naturala, cá se mai urmédié si unu domnitoriu, care se convinga pe aristocrati'a înalta, cá intr'unu statu bine organisatu póte se fi numai unu suveranu, éra nu o suta si o miie si totu asia numai un'a justitia regulata.

Materialu pentru istori'a bisericésca.

Cu cátu istori'a bisericésca generala este mai bogata, pentru-cá la aceea conlucra istoricii tuturoru popóreloru christiane civilisate de tóte confesiunile, cu atátu este mai seraca istori'a bisericésca speciala a bisericeloru de diverse confessiuni din Ungari'a si Transilvani'a, prin urmare si istori'a celoru doue biserici, in care se afla desbinatu popóru nostru romanescu. S'a observatu inse cu consolatiune interna, cá din generatiunea care urmédia celei betráne de astadi, cátiv'a barbati vigorosi din Blasiu, Sibiiu si din dieces'a Oradei mari s'au pusu cu de-a dinsulu atátu pe adunare de documente, cátu si pe folosirea acelora la scrierea istoriei bisericesci.

In acelasi timpu in statulu vecinu barbatii de specialitate se convingu totu mai multu, cá fara istori'a ecle-sistica nu'si potu scrie cum trebuie istori'a patriei si a natiunei. Ajutoriulu celu mai viguros le dá de mai multi ani incóce istoriciloru de professiune unulu dintre archipastorii cei mai distinsi ai Romaniei, episcopulu Melchisedec, inainte alu diecesei Dunarei de josu, acum alu Romanului, totodata membru alu academiei.

Acelu archiereu ori-unde a functionatu in patri'a sa Moldov'a, a petrunsu prin chiliile si podurile intunecóse ale monastiriloru si episcopiiloru, de unde au adunatu si mai aduna materialu despretiuitu de multi altii, precum se intemplase din nefericire si pe la noi, chiaru si in véculu acesta. Asia laudatulu episcopu a publicatu

In anulu 1869 la Bucuresci in tipografi'a C. A. Rosetti:

Chronic'a Husiloru si a episcopiei cu aseminea numire, dupa documentele episcopiei si alte monumente ale tieei. Formatu 8-vo 460 pagine. La chronica este alaturatu si unu Apendice de alte 175 pagine. Chronic'a acelei episcopii se incepe dela 1592 sub Aronu voda tiranulu si ajunge pàna la 1853—1855, de cându cu ocupatiunea rusésca, apoi austriaca si in fine provisoriuulu principelui Vogoride si alu lui Teodoru Balş. In Apendice aflamu differite notiuni istorice mai alesu relative la istori'a limbei romàne, la care noi mai reflectaseramu pe lectori inainte cu vre-o 18 anii de atunci inse s'a scursu multa apa pe Muresiu, dara

cu tóta aversiunea curiósá de care este coprinsa „scó'la noua“ fatia cu limb'a vechia romana, totu nu aru stricá se mai aruncamu câte-odata ochii, daca nu ca spre mama care ne nutrise la peptulu seu doiosu, incai cá spre o nutrice care nu a suferitu cá limb'a moderna sè se innece in vre-o balta din cele care o incungiuira. Mai departe

Episcopulu Melchisedec a scosu la lumina inca si Chronic'a Romanului si a Episcopiei de Romanu. Compusa dupre documente nationali romane si streine, editate si inedite. Bucuresci, tipografi'a nationala 1874. Partea anteia dela anulu 1392 pàna la anulu 1714 pag. 352. Partea a doua dela anulu 1714 pàna in dilele nóstre, pag. 239. Multime de documente intercalate, dintre care nu puçine fórté caracteristice pentru biserica, monastiri, popóru si guverne din trecutul celu sbiciulatu si durerosu alu natiunei romàne.

Multe alte lucrari au mai esitu din pén'a episcopului Melchisedec, care tóte s'au anuntiatu la timpulu seu. Dintru acelea mai este un'a care, cu parere de reu trebuie se o spunemu, ar' fi meritatu si pàna acum cu totulu alta atentiune decum i s'a datu in cercurile competente. Carturarii cei mari europeni sunt destulu de egoisti, cá sè se ocupe aprópe numai cu trecutul natiunei si alu bisericiloru respective. Acelu egoismu unilateralu nu convine interesseloru nóstre. Noi ne suntemu datori noue insine a cautá desu imprejuru de noi. Popórale, cu care locuimu noi in aceea si tiéra, sau cá le suntemu vecini, pre lângá ce nu cunoscu intru nimicu asiendimentele bisericeii resaritene, apoi spre ex: despre imperiulu Rusiei ţinu, cá la natiunea russa sau cum 'i mai dicu moscovita, ar' domni un'a singura religiune, cea orthodoxa resariténa. E timpulu cá se afle si altii, cá precum Christianismulu apusénu asia si celu resariténu isi are eresurile si sectele sale; cáci daca in popóru moscovitu n'au petrunsu doctrinele protestantismului europénu, s'au nascutu inse din insasi biserica orthodoxa a Rusiei câteva'a secte fórté fanatiche, dintre care unele ţinu la nesce doctrine din cele mai absurde, éra altele professédia dogme diametralu oppuse legiloru naturei si omenimei intregi, precum de ex. este castrarea (juganirea) celoru mai multi barbati, stricarea si a femeiloru cá se nu póta concepe, pocaintia prin ardere de vii, desfiintierea statului preotiescu si episcopescu, recunóscere de profeti si profetise ceresci din mijloculu loru, martirizare prin torturi si alte blastematii. Acelu studiu istoricu alu episcopului Melchisedec este:

Lipovenismulu, adeca schismaticii sau Rascolnicii si ereticii rusesci. Bucuresci 1871 8-vo mare, 547 pag.

Doue secte de ale ereticiloru Lipoveni s'au inmultitu si in Romani'a, ei sunt ramuriti si in Bucovin'a. Cei castrati se cunoscu indata din fati'a cea sarbeda gretiósá. Sunt ómeni fórté laboriosi, speculanti buni; dara doctrinele loru te ingretiosiadia si infiora.

Cartea acésta a devenitu fórté rara, cáci pre lângá ce se tiparise numai in 500 exemplarie, apoi se crede cá lipovenii care cum a pusu manile pe exemplarie din

aceea, le-a si datu in focu. Tocm'a de aceea noi vomu reproduce aici sumariulu materiiloru din acésta carte, cá se ne putemu face óre-si-care idea despre coprinsulu ei; dara cine póte avé cartea dela bibliotecele publice, va face bine daca o va cetí intréga, pentru cá sè se convinga, cá si sub clim'a rece fantasi'a omenésca rapesce pe ómeni la nebunii de legatu. Coprinsulu càrtii este acesta:

Partea întâi'a.

Schismaticii séu rascholnicii.

Capitolulu I.

Circumstantiele ce au produsu Schism'a in biseric'a rusésca. Pagina

- §. 1. Diferite opiniuni si doctrine, contrare doctrinei si usului orthodoxiei 5
- §. 2. Continuare. Recunóscerea retacirei. Mesuri de revenire la calea orthodoxiei 9
- §. 3. Activitatea patriarhului Niconu pentru coregerea càrtiloru bisericesci 11
- §. 4. Opositi'a si lupt'a contr'a indreptarei càrtiloru si contr'a patriarhului Niconu 15

Capitolulu II.

Opositi'a devine Schisma in biseric'a si rebeliune in Statu.

- §. 5. Indaratnici'a fanaticiloru in retacireloru. Hulele contra orthodoxiei si rebeliunea contra bisericeii si a guvernului 23
- §. 6. Revolt'a in Mosqva. Nikita Pustosviatu si sinodulu tinutu la acea ocaziune 25
- §. 7. Respândirea schismei, doctrinele ei si disbinarea in secte 31

Capitolulu III.

Sect'a Nepopismului (Bezpopovscina).

- §. 8. Inceputulu Nepopismului in guberni'a Vladimirului 36
- §. 9. Nepopismulu in Siberi'a 37
- §. 10. Nepopistii pomoreni in provinciile dela Marea-alba 41
- §. 11. Continuare. Kinovia lipovenésca Vigorețica, numita si sichastri'a Vigovska 44
- §. 12. Tãlculu pronumitu Theodoseismu (Theodosievscina) 48
- §. 13. Theodoseismulu in Moscva. Cimitirulu Preobrajensky 49
- §. 14. Philipismulu. Pastoristii. Negativismulu. Novojenii 53
- §. 15. Pelerinii séu vagabondii si alte secte merunte 57

Capitolulu IV.

Sectele popiste (Popovscina).

- §. 16. Popismulu in guberni'a Nijegorodu, la Donu si la Kubanu 62

- §. 17. Starodubia si Vetca, devenite foculare ale schismei popiste 65
- §. 18. Derbinari in secta popista 69
- §. 19. Impostori sub masca de episcopi 74
- §. 20. Popismulu in guberni'a Saratovu, in Moscva si in Siberi'a 76

Capitolulu V.

Mesurele intrebuintiate de guvernul si de biseric'a contr'a schismaticiloru.

- §. 21. Dela inceputulu schismei pãna la Petru celu Mare (1667—1700) 81
- §. 22. Sub Petru celu Mare 84
- §. 23. Measurele luate de Sf. sinodul alu Rusiei contr'a Rascolniciloru 88
- §. 24. Sub imperatés'a Ecaterin'a II si mai departe 92

Capitolulu VI.

Shismaticii rusesci séu lipovenii in Bucovin'a.

- §. 25. Coloniele lipovenesci din Bucovin'a. Fântàn'a-alba 99
- §. 26. Noua ierarhia lipovenésca dela Fântàn'a-alba 100
- §. 27. Eveneminte ulterióre la Fântàn'a-alba, in anii 1858—1860 100

Capitolulu VII.

Conflicte intre ierarhii lipovenesci din Rusi'a cu celu dela Fântàn'a-alba.

- §. 28. Sinodulu arhieriloru lipoveni in Moscva. Epistol'a loru circulara càtrà tóta turm'a lipovenésca 124
- §. 29. Discordi'a in Lipovenismu pentru epistol'a circulara. Kirilu in Moscva. Argosirea lui de càtrà arhierii lipovenesci dela Moscva 135
- §. 30. Ierarhi'a lipovenésca din Rusi'a se declara pre sine independenta de Kirilu. Intervenirea lui Ambrosiu in cërta arhieriloru lipovenesci 139
- §. 31. Continuarea certeii la Moscva. Sobórele lipovenesci de Iasi si de Fântàn'a-alba 147
- §. 32. Nona eresia in sect'a popismului. Soborulu dela Botosiani 151
- §. 33. Kirilu revine din retacire si cere iertaciune la toti lipovenii vechi-pravoslavnicii 155

Capitolulu VIII.

Rascolnicii séu lipovenii din Turci'a.

- §. 34. Locurile unde traiescu lipovenii in Turci'a 165
- §. 35. Lipovenii Necrasovi din Dobrogea. Emisarii poloni. Gonciarovu. Ierarhi'a lipovenésca 168

Capitolulu IX.

Lipovenii in Romani'a.

§. 36. Diferite numiri ce sè dau acestoru schismatici	Pagina 176
§. 37. Relatiunea data guvernului rusescu in anulul 1846 de D. Nadejdinu despre lipovenii din Romani'a; mai àntàiu despre cei din Moldov'a	177
§. 38. Continuare. Lipovenii in Tiér'a-romànesca	186
§. 39. Notiuni istorice despre lipovenii din Moldov'a	188
§. 40. Efectele produse intre lipovenii din Romani'a prin infintiarea ierarchiei loro in Bucovin'a. Anaforaua mitropolitului Sophroniu	192
§. 41. Opositiunea lipoveniloru la actele civili	199
§. 42. Tendinti'a de reinturnare in Rusi'a. Cért'a pentru pomenirea domnitoriloru	202
§. 43. Ierarchi'a lipovenesca in Romani'a	206
§. 44. Sectele lipovenesci in Romani'a	213
§. 45. Diferintiele liturgiare intre cultulu orthodoxu si acelu lipovenescu-popistu	217
§. 46. Lipovenii nepopisti	226
§. 47. Localitatile lipovenesci si stabilimentele loro religiöse in Romani'a	229

Capitolulu X.

Lipovenismulu si revolutionarii rusesci.

§. 48. Incercarile revolutionariloru de a atrage pe Lipovenii rusesci in partea	244
§. 49. Incercarile revolutionariloru cu Lipovenii din streinatate	254

Partea a doua.

Eresurile si sectele esistente in Rusia.

Capitolulu XI.

Molocanii si Duchoberii. Originea loro.

§. 50. Primii eretici: bogomilii Adrianu si Dimitru. Potrivirea doctrinei dogmatice a Bogomililoru cu a Molocaniloru si Duchoboriloru	265
§. 51. Continuarea bogomilismului sub alta forma. Protopopulu Seitu si Strigolnicii	268
§. 52. Continuarea doctrinei Strigolniciloru in doctrina Jidovistiloru. Ereticulu Scharia in Novgorodu. Doctrinile Jidovistiloru conforme cu ale Molocaniloru si Duchoboriloru	270
§. 53. Noi eresiarchi: Matvei Semenovu Baskinu si succesorul su Theodosiu Kosii. Inceputulu eresului numitu alu Subbotniciloru (Sabbatistiloru séu Sàmbetistiloru)	273
§. 54. Invasia Luteraniloru si a Protestantiloru in Rusi'a. Licenti'a religiösa sub Petru celu Mare. Libertatea propagandei rationaliste. Ereticulu Tveritinovu	277

§. 55. Circumstantiele ce au favoratu formarea societatiloru religiöse ale Molocanismului: patronarea protestantismului si persecutiã asupra Orthodoxiei si a clerului	Pagina 283
§. 56. Protestantismulu rusescu ia doue diferite directiuni: un'a luteranesca-biblico-rationalista in Molocanismu; alta mystica—de la Quakeri—in Duchoborismu. Numirile sectelor	287
§. 57. Primii capi cunoscuti ai Duchoboriloru si Molocaniloru	293
§. 58. Doctrina molocana espusa de Ucleinu	297
§. 59. Progresele doctrinei molocane. Solemna intrare a lui Ucleinu in Tambovu si arestarea lui. Calatoriile lui in diferite gubernie cu propaganda	301
§. 60. Capustinu succesorele lui Pobirochinu la conducerea sectei Duchoboriloru	308
§. 61. Succesorele lui Ucleinu la conducerea si propagarea molocanismului in gubernia Tambovu.	304
§. 62. Circumstantiele ce au contribuitu la respàndirea eresuriloru cu deosebire in guberni'a Tambovu	309
§. 63. Trasuri din viati'a domestica si publica a Molocaniloru	314

Capitolulu XII.

Despre celelalte secte ereticesci mystice.

§. 64. Definitiunea mysticismului si speciele lui in Rusi'a	322
I. Chlystii séu Cristii.	
§. 65. Notiuni istorice despre chlystismu. Primii fundatori	323
§. 66. Respàndirea chlystismului	330
§. 67. Doctrinile chlystismului	336
§. 68. Cultulu chlystiloru	341
§. 69. Observari asupra chlystismului. Ramificati'a lui	348
II. Scopetii séu Castratii.	
§. 70. Notiuni istorice despre acestu eresu. Eresiarchii Selivanovu si Silovu	351
§. 71. Doctrinile scopetiloru	360
§. 72. Cultulu scopetiloru	368
§. 73. Diferite forme de scopire	374
§. 74. Unde, cum si cându se face scopirea	378
§. 75. Ceremoni'a primirei in sect'a scopetiloru	382
§. 76. Organizati'a interiöra si aliãnti'a fratiésca a sectei scopetiloru	388
§. 77. Doctrin'a scopetiloru este nu numai anti-ortodoxa, dar si anti-crestina	395
III. Napoleonitii. — §. 78.	
IV. Scacunii (saltatorii). — §. 79.	
	400
	401

V. Montanii.

§. 80. Eresiarchulu Vasilie Nikiphoryci Sceglou. Doctrina lui	Pagina 404
§. 81. Mora'la lui Sceglou	408
§. 82. Cultulu montaniloru	410

Capitolulu XIII.

Sectele mistice rusesci in Romani'a.

I. Scopetii.

§. 83. Relatiunile date guvernului rusescu in anulu 1846 de D. Nadejdinu, despre scopetii din Romani'a	414
§. 84. Notiuni istorice despre scopetii din Romani'a. Epoc'a venirii loru in Moldov'a. — Primulu procesu contra scopetiloru in Iasi	417
§. 85. Alu doilea procesu intentatu scope-tiloru in Iasi	421
§. 86. Alu treilea procesu intentatu scopeti-loru in Romani'a	426
§. 87. Obiectele sequestrate dela scopetii din Ismailu, cu ocasiunea procesului	431
§. 88. Localitatile si numerulu scopetiloru in Romani'a	460

II. Molocanii.

§. 89. Lupt'a orthodoxiloru cu molocanii. Comunele unde acestia locuescu	465
--	-----

III. Otietu Afanasiu si manastirea Cilicdere.

§. 90. O manastire lipovenesca sub masc'a orthodoxiei	469
---	-----

Suplimentu

Capitolulu XIV.

Statistica Lipoveniloru in Romani'a.

§. 91. Observari asupra notiuniloru nostre statistice depre Lipoveni	481
--	-----

Capitolulu XV.

Starea actuale a Lipovenismului in Rusia.

§. 92. Statistica Lipoveniloru in Rusi'a	495
§. 93. Modulu cu care se tratéza in pre-sentu lipovenismulu in Rusi'a	497

Capitolulu XVI.

Observari generali asupra lipovenismului din Romani'a.

§. 94. Reflectiuni asupr'a lipovenismului din Romani'a	515
§. 95. Mesurele de a se luá pentru mar-ginirea lipovenismului in Romani'a	521

Bibliografia veche.

Intre cele preste cinci mif de carti tiparite in limb'a nóstra pâna inainte cu vre o douedieci de ani, coprinse in catalogulu celu mare alu fericitului Dimitrie Iarcu, fostu profesorulu in pensiune si apoi cassariu alu academie, se afla multe vechi si fórte rare, a càroru cunós-cere inse ne este fórte necesaria pentru studiulu limbeí nóstre. Un'a dintru acelea carti este si:

— Sicriulũ de aurũ. Carte de propovedanie la morti. Scósa din scripturile sfinte, cũ porunc'a si indem-narea Mariei Sale *Apafi Mihaiu*, Craiulu Ardealului. Tiparita in Tipografi'a nóua, in cetate in Sas-Sebesiu anu 1683 Septembre 17.

Cinstitulũ si prea luminatulũ semnũ, alũ mariei sale Craiulũ Ardealului.

Apocalipsis, cap. 4 stich. 13. Fericiti mortii cari morũ deacum in Domnulũ.

La Rãmãleni, cap. 8 stich. 13. Da de veti via trupesce muriveti: Éra de veti omorã cu duhũ faptele trupului, viaveti.

Preadoslovie Cãtra Maria Sa, Craiulũ Ardealului Domnului *Apafi Mihaiu*.

Din mil'a lui Dumnezeũ Craiulũ Ardealului, domnului Par-tilorũ Tierii Unguresci, si Spanului Secuilorũ, ipróci.

Dela Tatal Dumnezeũ, prin Domnulũ nostru Isusu Cristosu: Buna sanetate, Pace trupesca si sufletesca, Domnie fericita si in tóte Partile inlargita, poftescũ Mariei tale cá Domnului milostivũ.

Milostive Dómne! suptũ acui Domnu e Craire, si suptũ ale cui Aripí, in Pace lina, si in Biusiagũ mare amũ traitũ, 23 de ani, pâna acumũ. Nu numai noi, ci inca si Tiar'a un-gurésca toata. Si besericele cele amarãte au dobãnditũ scã-pare si scuteala. Silitamũ cu acestu neamũ slabitũ si intune-catũ alũ nostrũ a multiemí Mariei tale, ce de slabiciune mare, namũ avutũ putere cu alta, fãra numai cu Rugaciune pentru sanetate Mariei tale, si a Scaunului slavitũ, si pentru Fericit'a casa a Mariei tale. Éra acumũ dupa-ce Dumnezeũ, in minunatũ chipũ neaũ ajutatũ dupa surumania nóstra, cu Tipografi'a rumãnesca, sè o ridicamũ din porunca Mariei tale, dupa nisiot'a preotilorũ rumãnesti, inceptamũ a tiparí cãtev'a Propovedaniĩ, pentru ingrupaciunea mortilorũ, si pentru cá acésta este Pãrg'a dintãiu a Tipografiei nóstre, cu alta acum nu putemũ, ci cu acésta ne inchinamũ Mariei tale cu mare smerenie: si ne legãmu pre aceia cá pâna candu ne va costa milostivulũ Dumnezeũ, pâna atunci totu vomũ silh se slujimũ Mariei tale. Éra acumũ nu ce amũ voitũ ci numai ce amũ pututũ amũ inchinatũ mariei tale.

De acumũ de ne va ajutã Dumnezeũ, Tiindũ milostivulũ Dumnezeũ pe Maria ta in pace si in sanetate, suptũ Aripile Mariei tale, de alte prilejuri inca vomũ da Rodu Tipografiei nóstre. Éra acestũ lucrũ puținũ primeste maria ta cu mil'a Craiasca, si Domnulũ Dumnezeũ se tie pre Maria ta intru ani multi si buni, pre lauda numelui seu, si pre intramarea Besericei si a tierii, si pre bucuri'a nóstra Aminũ.

Slugi mai mici si plecati, ai Mariei tale: Pop'a Ioanu din Vintiũ, cu toti protopopii si cu totũ Sãborulũ Rumãnilorũ din Ardealũ.

Cuvantū Catra cetitori. Dela Domnulū Isusū Cristosū, Milă, Pace, si sanatate, tuturorū Cetitorilorū poftescū.

Tóta scriptur'a dela Dumnezeū e insuflata, si e de folosū spre invetiatura, spre Certare, spre Dojana. Asia dice Pavelū Apostolulū in a 2 carte la Timofteiu, cap. 3, stich. 16. Deci din scripturi trebuie sa ne invetiamū vrerii lui Dumnezăū ce poruncesce se facemū. Cum zice Cristosū la Ioanū, cap. 5, stich 39. Ispititi scripturile, ca vāsă pare voua, a ava intru ele viatia de veci, in a 2 carte la Timofteiu, cap 3, stich 15, zice: Si tū din porobocie ai stiutū scripturile Sfinte, carele te potū face pre tine intieptū spre spāsēnie. Davidū in Salomulū, 118, stich 105. Lumin'a piciorului mieū cuvantulū teū. Lipsă este dereptū inse de cuvantulū lui Dumnezau, ca si de lumină in Casă in vremea de Noapte; ca Prorocii si Apostolii, saū luminatū dela duhulū Sfintū, nu leaū fostū lipsa de carti multe, eara noi cu scripturile se ne indreptamū, se luamū invatiatura Certare. Cum zice Davidū Salomulū, 2, stich 12. Luati cercetare că se nu se manie Domnulu, si se periti din calea diriapta. Nenevitēnii de naū vrutū si auzitū si sa intielēga propovedani'a lui Ioana, nu sarā fi pocaitū, ci peste 40, de zile arū fi peritū. Ioana, cap, 3. Si in zua de astazi din cuvantulū lui Dumnezau eau mantuitū, ca multi auzindū propovedani'a invatiatoriului, tiī in minte tōte zilele vietiei, inca si la ciasulū mortii, dintraceia vorū avea chielciugū. Acēsta lipsa si slabiciune, vazandū intru nēmulū nostru, care pana intratata aū sositū pentru neintielesulū scripturilorū, catu cele poruncite de Dumnezăū, mai tōte au venitū intru uitare. Pentru care lucru amū nevoitū de multa vreme se rādicamū Tipografie, pentru luminarea Neamului nostru. Ajutatuneāū Dumnezăū in minunatū chipū, si amū tiparitū aceste Propovedanii, (pārga Tipografiei). De petrecanie mortilorū: mai la tōta Vārsta de ómeni de osebi; Temelia este totū din scriptura sfinta. Cum se si vede că tōte cuvintele scripturii sant insemnate cu cap, si stich. Aflavei neste cuvinte, cum e in cartea lui Ioanū, cap, 1 de pe pradatorii lui Ioanū, de eam scrisū anume: (sabeusienii Haldeienii), si Pétra scumpa (Carbunculusu) inpritee, 31*) care in biblia sloveniasca nu sāt, aflavei intralte carti cercandū cu deadinsū. Aflavei si cuvinte, pentru că Rumanii nu graimū totū intrunū chipū. Cum este, vea, pricin'a au adeverintia, In alianū, in protiva, Haina, folosulū, alduiala, blagoslovenia. Si altele care leamu pusū, dupa obiceiū cum graiescū pre aceste locuri. Dupa aceia rugamū pre cetitori, unde veti afla gresitu cu duhulū blandetielorū indreptati: că noi inca amu silitu incatu amu pututū se nu gresimū, mil'a lui Dumnezau cu noi cu toti Aminū.

Propovedani'a intaiu.

Candū Móre omulū Batranū si intieptū.

Rugaciune inaintia, Propovedaniei.

O Dómne Dumnezăulū Sireagurilorū, carele esti puternicū in tōte faptele tale. Intieptū si minunatū esti in judecata ta; Direptū Esti si neschimbatoriu in fagadasiurile tale; inaintea ta o dómne cu smerenie mare staū si slujescū űngerii cei sfinti si slaviti? ochii tei cei sfinti iubāscū dereptatea, si urascu strambatatea. Scaunulū giudecatii tale, asia sfinta si Curata, catu pacatosulū nu pōte sta inaintea ta, pana atunci, pana candū nu se va pocaī de pacatele sale. Ispove-

dimune tie Dómne, ca noi in multe chipuri amū gresitū, in aleanulū taū cu Cugetele, cu faptele, si cu gandurile nōstre; Pentru care ne Pedepsesti si ne certi éra in multe chipuri, in tineretiele noastre cu boale multe, in betranetiele noastre Cu slabiciune mare, la sfirsitū si cu moarte. Dereptū esti dómne, éra noi toti santemū pacatosi si vinovati; Direptesū si giudecatile tale? O Dómne. Eartane pecatele nōstre. Si fi cu noi in tōta viati'a nōstra, intarestene pre noi in credintia cea direapta, cum candū se va apropia Ciasulū mortii nōstre atunci inca cu indrasnire si cu bucurie mare se poata treace sufletele nōstre din acēsta lume in fericaciunea de vecie; unde imparatiesci, o tatalū Dumnezăū? cu fiulū taū celū sfintū si cu Duhulū sfintū. Intruna pana in vecia vécului Aminū.

Tatalū nostrū:

КЪВЪНТЪ ДЪЛА БЪТИЕ

1. Moise, Capū 27, stich 2.

ІАТЪ ЯМЪ БЪТРИЙТЪ, ШІИ НЪ ШІХЪ ЗЪЯ МОРЦІИ МЪЛЪ.

Ticalósele si bieteles neputinciósele Batranetie, candū sa apropie de mórte, 2. Lucruri aū deprinsū a face. Intaiū jeluiește, plange, si varsa lacramile salē cū amara mare, pentru aceste doua Lucruri:

1. Intaiū că binele celū de demultū, in care saū dezmiardatū in tineretiele sale totū saū sfirsitū si aū trecutū, numai pomana aū ramasū.

2. A doua că rautatile, si greutatile, saū apropiatū ca o turma saū ca una șireaga mare.

De vei intreba ce este binele de demultū; in care saū dezmiardatū Batranii pana candū aū fostū tineri;

1. Intaiu zilele cele dezmiardate, infurite, si de toata bucuria pline; si anii cei multi si buni, Carii trecura ca fumulū. Despre acestea Canta sfintū Davidū Craiū si Prorocū, Salomulū 102, stich 15, 16 zicandū: „zilele omului santū ca iarba: „ca flórea campului asia infloreste. Ca vāntulu trece prin elu si „nu va mai fi, si decii nu se mai cunoaste locul lui. Si „eara, Salomulū 101, stich 4. Ca sa sfarsira ca fumulū zilele „mele, si oasele meale arsara ca foculū. Si eara, stich 5, zice. „Batutū fui ca earba, si sa usca inim'a mea, catū mē uitaiu „si de mancariā pania mea. Si eara, stich 6, zice de glasulū „geamatului meu, sa lipira oasele, miele de pielia mea. Si „eara intracesta Salomū stich, 12 zice. Zilele mele ca umbra „plecate si eu ca earba uscamavoiu.

2. A doua Planga Batranii, si jaluiasca, Ca sau topitu puterea trupului lorū, si santū fórte impresurati de nevoi, dreptaceia zice Davidū Prorocū, Salomulū 101, stich 1. Pentru aceia Paine ca cenusie mancavoiu, si beutura mea cu plangere mestecaiu.

3. A treia Planga eara Batranii; ca sau vestezitū flória si frumsetia tineretii lorū. Ca fatia Batranilorū nu este nēteda, trupulū sa scutura de slabiciune mare; ochii sau intunecatū, mintia inca sau slabitu. Pentru aceia zice, intieptulū Solomonū in cartea besericei cap, 12, stich, 3. zicandū „Aduți aminte despre Roditoriulū taū in vremea tineretielorū „tale. Panacandū nu voru veni zilele perirei, si pana candū

*) Inca si mai multe vei afla.

„nu voru veni anii de pre carii vei zice: numă placă acestea: „pana nu se va intuneca soarele, cu lumina, cu luna, si cu „stelele de preuna.

In care cu intieptul Solomonă numara greutatea batranetiloru, de unde sa cunoște ca au oamenii batrani foarte multe nevoi: de plansă si de jele.

2. A doua potă Batranii in batranetiele loră si asa bucura si a sa dezmiarda.

Intaiă cu Patemile si nevoile acelea ce au pașit din nastere pana in batranetie, toate au trecut de la dansii. Cadesa a sti, boalele, foametia, scumpetia, razmiritele, si toate rautatile cele de demultă. Dupa acestia, trecutaă dela batrani si mintia cea ludisioră, a tineretiloră, caria se lipia de dezmiardaciunea trecătoare si insielatore a acestii lumi.

2. A doua aă de ce sa si bucura batranii (alesi carii au trairu viatia dumnedieiasca).

1. Intaiu ca sau apropiatu aceia vreme in care curandă se va sfarsi calia cea lunga, si greutatea vietii loră: de aciasta sau bucuratu Batranulă Timoteiu: Cumă scrie in a 2, Carte a lui Pavelă la Timoteiu, cap 4, stich 6, 7, 8, unde asia graieste: ca eu ma jartfescu, si este aprópe vremea mersului mieu; cea Vitejie buna eu o amă vitejitu, alergaria o amă savarsitu, Credintia oamă ținută, cei inapoi, pusami este mie Corona dereptatii, cariam va da mie domnulă intraceia zi, celu giudecatoriu dreptă, eara nu numai mie, ce si tuturoră, carei asteapta cea stralucita venirea lui.

A doua óra, ca eata inaintea usii este vremeia cea de demultă dorita, in carea se voră odihni batranii de ostenelele loră. De pre aciasta vreme este pomenire la Ioană Apocalipsi, cap, 14 stich 13. Unde asia graieste: „Si auziu glasă din „ceriu zicandumi, scrie, fericiti mortii carii moră de acumu „in domnulă, asiai zice duhulă, ca sa sa odihneasca de ostenelele sale, ca faptele loră voră merge dupa ei. Aciasta zi „fericita oau poftitū sfintū Davidă craiu, Salomulă, stich 5 „dicându: aratami Dómne sfarsitulu meu, si masura zileloră „mele cătui? se stiū ca santū pana la o vreme.

3. A treia oara ca sau apropiatū vremea trecerei din ciasta lume trecătoare, in viatia cea de vecie, unde bucuria va fi fara de sfarsienie. Vedeti crestineloră dinū tracestia dinū toate, ca au bietii batrani si de ce se bucura, si de ce sa vaeta.

Avutaă si sfintulă Isacu Patriarchulă inca in batranetiele sale, si de ce se bucura si de ce se vaeta, precumă să cunoaste dintraceste cuvinte ceam cetitū acumă. Unde asia graieste zicandū:

Eata amă batranitū, si nu stiū zua mortii mele. Care mai chiar si mai luminosă sa dezlegamă putemă intielege sa dezlegamă aceste, 4 intrebari;

1. Intaiū cine aă graitū aceste cuvinte;

2. A doua cui leaă graitū;

3. A treia candū saū in ce vreme leau graitū;

4. A patra ca ce au zisū cumă că elū nu că cei foarte batranū ce incasi nu stia zua mortii sale.

Intrebarea dintaiu era aciasta, cine au graitu aceste cuvinte cu amaraciune ca aceia;

Raspunsulă e acesta. Graită sfintulă Isaacă Patriarchulă, carele au cugetatu 100 si 80 de ani baitie cap 35 stich 28 Candū asia eră de slabitū de batranetie, catū intre

doi ficiori ai lui nau stiutū face usebitura, naă pututū cunoște unulă dintraltulă, care de ei este Iacobū, si carei Isaacă, că era ochii lui intunecati.

De aici eara putea intreba cineva: cu cătū Matusalemū, Adamū, Noe; si altii multi mai multū au custatū de cătū Isaacă.

Dara ce póte fi ca nice unulū de ei naă fostu asia orbū si cu ochii intunecati ca Isaacă.

Doara elū aă fostū mai vinovatū si mai pacatosū de catū ceialalti.

Raspunsă. Ba nau fostū Isaacă mai pacatosū nice au cazutū aceia orbiciune pre Isaacă din templare sau din norocurau. Ce din Tielepciunea cea mare a puternicului Dumnezaū. Cum asia Blagoslovenia cu care vrea Isaacă sa Blagosloveasca pre Isavū; sa pogora pre capulū lui Iacobū, din voia si toc-mala lui Dumnezaū.

2. A doaua intrebare, cui au graitū Isaacă Patriarchulă aceste cuvinte;

Raspunsă. Graită lui Isavū ficiorului celui mai mare alū lui, cum să cunoște din cartea dintaiu alū lui Moisi Procolulă, ce sa chiama baitie, cap 27 unde; dela versiulu dintaiu asia se cetesti Istoria. Si arū fi candū arū fi batranitū „Isaacă, si arū fi intunecatū ochii lui atata catū nu putea „vedea. Chiemă pre ficiorulū lui celū mai mare pre Isaavū, „si zise lui. Dragu fiulū meū, care raspunse lui eatame, (cumū „arū zice aicea santū dragū Tata) si zise. Eata amă batranitū si nu stiū zua mortii mele. Rogute dreptū in sa, iati „Armele sapaidacele si Arculu taū, si iesindū la campū va- „neazami vanatū, șim fa mie mancare, dupa voia mea, cadesa „a sti cumă place mie, si o ada inaintea mea sa manancū, „ca sa te Blagoslovasca sufletulū mieū, mai nainte de ce asiū „muri iproci:

3. A treia intrebare. Candū au graitū aceste Isaacă Patriarchulă;

Raspunsă. Atunci candū era aproape de moarte.

4. A patra intrebare. Care aă zisū; cumă ca elū nu căcei foarte batranū ce incasi nu stia zua mortii sale?

Raspunsă. Cumū dintraceasta sa intielega toti oamenii, Ca elū asia aă trairū, cumū in toata viatia lui naă esitū afara dinū mintea lui Ca să nusi aduca aminte de Moarte. Ce de ce au fostū mai neadeverita si mai ne stiuta zua mortii lui. De aceia mai cu mare grije au fostu. De trecerea lui din ciasta lume. Aciastai deslegatura cuvintelorū. Eani se vedemū si invatiaturile;

1. Invatiatura din tăiu este aciasta.

Că nevoile si Boalele, nu potū veni pre oameni dintamplare si din narocū raū. Ce numai din Voia si Tocmala intielépta si Minunata, Aputernicului Dumnezaū? si Dumnezaū inca nu le sloboade intraltū chipū fara numai pre slava Asfintū Numelui saū, si pre Binele Iubitilorū sai.

Dereptatea acestii invatiaturii Cunoastesa din Pilda lui Isaacă Patriarchulă, cumă ati auzitu si mai susū, ca pre Isaacă naă cazutū intunecarea ochilorū din tamplare, ce din Voia si tocmala lui Dumnezaū? si inca nu pentru alta au slobozitu Dumnezaū Aceia nevoe pre elū, fara numai cu Blagoslovenia sa pogoara pre Iubitulă Iacobū. Nu pre lapadatulă Isavū.

1. Ora dintaiū Acestii invatiaturi este aciasta: Că de va cadea Nevoile si Boalele pre oameni din tamplare, saū din norocū raū, asia narū fi Dumnezaū Grijitoriu si socotitoriu a

toate? Ca Dumnezeuu asia poarta Grige de oamenii sai Cumu nice unu paru de pre capetele loru nu pote cadea fara de voia lui, la Mafteiu, cap, 10, stich 29, 30 zacialo 37. zicandu. „Au nu doua pasarele se vandu intrunu fileriu; si un'a de „iele nu cade pre pamentu, fara voia Parintelui Vostru. Eara „perii capului vostru incatu numerati toti.

2. A doue Oca. Ca deru cadea ceva pre oameni dinu tamplare sau dinu norocu rau: fara stirea lui Dumnezeuu asia Dumnezau este stiutoriu de toate. Dreptacea nu poate fi nimica din tamplare.

3. A treia Oca. Ca nice o perire nu este in orasiu, Carea se nu o sloboada Dumnezeuu. Asia ne invatia Amosu Proroculu cap 3, stich 367. Eani se vedemu ce folosu are aciasta invatiatura:

Folosulu dinu taiu este invatiatoriu;

Ca ne invatia sa stimu cumu in ce chipu au pututu face Dumnezau si rodi toate faptele Mari, si Micu, si Mijlocii, fara de toata osteneala, si Micsiurarea slavei sale. Asia le poate Griji toate fara osteneala sa, si fara de scaderea slavei sale. Dupa aceia sa stimu ca vare ce patimu toate acelea Dumnezau leau croitu pre noi, cu Manile sfintiei sale. Pentraceia sale rabdamu. Cu rabdare mare depace, Gandindu ca i cu greu in samciava stramurarii a zverli. Ca au zisu Domnul Cristosu lui Saulu la deania Apostoliloru, cap 9, stich

5. Safimu dara plecati si smeriti, si candu ne ciarta Dumnezau pre noi pentru pecatele nostre, sa zicemu cu smericiune mare cu Eli Popa cum scrie 1-a carte a lui Solomonu capu, 3, stichu 18. Elui Domnu si sa faca asia oare cumui place.

Alu doile folosu este certatoriu sau infruntatoriu.

Cearta si infrunta pre ceia carii nu voru se priceapa ca fara de Voia lui Dumnezau nice o nevoe nu pogoara pre oameni;

De aicea este ca simtindu Mana lui Dumnezau nu potu rabda cu rabdare de pace, cesu gata a sa sfadi si cu Dumnezau. Asia facura Israiltenii de multe ori, dupa ce esira dinu pamentulu Egiptului. Carii candu sau spareatu, si candu au fostu in pustie foame si sete, sfadiasca cu Moisi si cu Aronu. zicandu: Ca ce neati scosu afara din Egiptu pentru aceia ca sa murimu in pustie. Cumu sa cunoaste in a 2-a carte a lui Moisi in ishodu, capu 14, stichu 12.

Mai intieptu au fostu Iovu Patriarchulu Carele multu au patitu de satana, de sabeusiani, de haldeeni, de muerea sa, si de Prietenii lui, ce incasi cu mare smerenie au zisu: „la cartea lui capu 1, stich 21. Dumnezau miau datu, Dumnezau miau luat, Blagoslovitu sa fie numele Domnului: si „Iara capu 19, stich 21 zice: O, Voi Prietenii mei, Miluitime, „Miluitime Pre mine, au fieva Mila de mine ca mana lui „Dumnezeu ma batu pre mine. Nau zisu ca satana, sau sabeusianii, si haldeienii, facura mie suparare multa. Ce mana „lui Dumnezau ma batu pre mine.

3. A treia hasna (Veselitore).

Ca veseleste pre toti Amaritii, si pre toti nevolnicii. Ca vare in ce ciasu pricepu, Ca mana lui Dumnezau este pre ei, numai de catu sa gandeasca, ca Mana lui Dumnezeu nu e mana pismasiului, ci mana a Parintelui dulce, Care nu dinu urgie ci dinu Dragoste sau slobozitu, pre dansii. Pre cumu sfintu Pavelu Apostolu adevereaza la Evrei cap 12, stich 6, zicandu: Pre carele ilu iubeste Domnul ciartal:

silu bate vare pre cinelu primeste fiu. Asia intielesulu in vatiaturii dinu taiu.

2. A doua invatiatura este aciasta:

Nime nu pote invatia asia multu, Nice poate costa asia indelungu, cumu sa pota sti cu adeveratu si fara indoiala zua Mortiei sale; Cu adeveru multu au fostu invatiatu sfintulu Isaacu Patriarchulu, indelungu au si custatu ca traise 108 de ani la baitie cap 35, stich 28, ce incasi eani asculta ce graieste; Eata amu batranitu si nu sti zua mortii mele:

Oca dinu taiu este aciasta:

Ca randuita este oameniloru sa moara de odata, si dupa aceia sa fie giudecarea ce candu sa moara cinesiu nime nu stie cumu de aciasta marturiseste sfintu Pavelu Apostolu la Evrei cap 9, stich 27:

2. A doua sa va ca cu stiintia mare, si cu viatia lunga au Blagoslovitu Dumnezau pre sfintii cei de demultu, ce nice unuia dinu transii nau datu de stire zua mortii loru, (fara numai lui Moisi si a cativa preste randu). Dupa Aciastea dupa toate ai putea intreba: Ce poate fi unde Dumnezau asia au ascunsu zua mortii oameniloru; Cumu nice intieptii, nice Batranii, nu potu sti zua mortii loru?

Raspunsu: 1. Nau ascunsu aceia Dumnezau fara de oca Ce intai, pentru aciasta cumu totu Omulu, sa petreaca zilele vietii sale in frica Dumnezeiasca, si se nu se surpe cu hraboria trupasca si cu insielaciunea lumii.

2. A doaua, pentraciasta cumu totu omulu sa viaze Dumnezeiaste de va se moara in fericaciune; ca dupa Viatia spurcata nu poate fi se nu sosasca Moarte Groaznica. O Doamne sfinte? Catui de mare Nebunie, A petrece Omulu Viatia in care naru vrea se moara?

3. A treia, Pentraceia inca au Ascunsu Dumnezau zua Mortii; cumu totu Omulu in toate Ciasurile sa fie gata a face Bine cu surumanii, pana candu este viu. Ca dupa Moarte nime nu va dobandi Vreme dea face bine cu surumanii.

Ce hasna are aciasta invatiatura;

1. Intai, Ne dojeneste Cumu sa traimu pana vomu costa, cu Rugaciune, si cu Privighiere, cumu asia candu va veni Domnul Cristosu se ne ia sufetele noastre, se ne afle facandu Voia sfintiei sale. Pre aciasta ne dojenieste insusi Domnul Isusu Cristosu la mateiu, cap 24, stich 42, 43, 44, 45, 46, 47, zicandu: dereptu inse priveghiatu, ca nu stiti in care ciasu „Domnul Vostru va veni. Era aciasta sa stiti, „ca deru sti stapanulu casei, in care ciasu va veni furulu, „aru priveghia si naru lasa sai sape casa lui. Dreptu „aciasta si voi fiiti gata: ca in ciasulu care nati gandi, fulu „omenescu va veni. Oare cine este sluga credincioasa si in „intielépta, pre carele puse Domnul lui spre gloata casei „lui; sa dea loru hrana in vreme. Fericitu de sluga aceia, „carele viindu Domnul lui, va afla facandu asia. Adevaru „zicu voua, ca preste toata avutia lui punelva pre elu.

2. A doua, ne dojeneste pre Priveghiere si pre rugaciune, pre cumu ne invatia sfintu Petru Apostolu in I-a carte cap 5, stich 6, 7, 8, unde asia graieste. Plecative dreptacea „suptu puternica mana lui Dumnezau, ca se va ridice pre „voi in vreme: Toata grija voastra aruncandu spre dansu: ca „lui grije de voi. Fiti trezvi, priveghiativa ca pizmasiulu vostru „diavolu ca unu leu racnindu incungiura cautandu pre cine „aru inghiti.

Dupa aciestea dupa toate să tocimim ciamă auzitū pana acumū pre prilejulū de acumū: Bine vedemū toti carii santemū straini aici la ingropaciunea acestui Prietenū crestinū alū nostrū, ca elū inca nu ca ce era intieleptū si batranū, ce inca si pana candū au custatu aū pututū zice, ceau zisū in vremea de demultū Isaacū Patriarchulū: eata amū batranitū si nu stiu zua mortii mele.

Ca alalta eri era viū si eata acumū este mortū, alaltaeri graia si eata acumu tace ca mortulū. Inpartia surumanilorū, si eata acumū cei vii facū bine cu elū ca'lū ingroapa cu cinste, pana acumū elū au facutū bine cu Preutii Bisericei, éra acum Preutulū povesteste lauda lui, ferice de tine O fratele nostrū ca tu te odihnesti pentru cai muritū in Domnulū. Si faptele tale mergū dupa tine. Aciasta adevereaza Glasulū dinū ceriu la Ioanū Bogoslovū Apocalipsis cap 14, stich 13, zicandū: si auziū glasū din ceriu zicandumi: scrie fericiti mortii carii morū, de acum in Domnulū, asiai zice duhulū ca sē se odihneasca ostenelele sale, cā faptele lorū vorū merge dupa ei. In care fericaciune sa ne dea si noua tuturorū parte Tatalū, Fiulū si Duhulū sfintū Aminū.

Rugaciune dupa Propovedanie.

O Tatalū, Fiulū si Duhulū Sfintū sinta Troitia intro uniciune de plinū. Harū de vecie damū noi inaltiei cei sfinte ai tale, pentru ca neai roditū pre Chipulū si pre Asamanarea ta, si neai Blagoslovitū nu numai cu viatia lunga pre cestū pamantū ce si cu multe daruri trupesti si sufletesti. Rugamune Doamne Sfintiei tale, cumū de acumu inainte inca fa bine cu noi cu pacatosii tai, si in ce chipū neai pazitū si neai ținutū in tineretiele noastre, asia nu ne lasa pre noi nice in batrănetiele noastre, ci ne intareste in slabiciunile noastre, si ne da duhulū taū celū sfintū cumū toate supararile se le putemū rabda, cu rabdare mare de pace. Eara dupa ce vomū trece din ciasta lume: sa putemū dobandi Corona cea ne vestezita a vietii de veci, prinū Fiulū tau celū sfintū prin Isusū Cristosū Aminū.

Tatalū nostrū.

Rugaciune dupa Propovedanie.

Harū mare, si de veci.

Cartile

intrate la concursu pāna in 31 Devembre 1888 pentru premiile academiei romane si anume celu mare de 12000 lei noi ce se anuntia la cāte 4 ani si alu statului de 5000 l. n. numitu premiulu Eliad.

1. Istori'a Romaniloru din Daci'a Traiana de A. D. Xenopol, professoru la Universitatea din Iasi.

Motto: „Nu sunt vremile sub cirm'a omului, ci bietulu omu sub vremi“.

Miron Costin.

Volumulu I. Istori'a veche din vremile cele mai vechi pāna la intemeierea tieriloru romane (cu patru charte). Iasi, Tipo-litografia H. Goldner, Strad'a Primariei 1888.

2. Suvenire Contimpurane. Emanciparea țiganiloru. — In archivele Kisineului. — Fratii Cuciu. — Din anulu 1848. — Din copilarie, din tineretie. — Epilogu de G. Sionu membru alu Academiei Romane. Bucuresci. Tipografi'a Academiei Romane (Laboratorii Romani) Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888.

3. Romanii din muntii apuseni (Motii) de *Teofilu Frāncu* si *George Candrea*. Scriere etnografica cu 10 ilustratiuni in fotografie. Bucuresci. Tipografi'a moderna, Gr. Luis, Strad'a Academiei 24. 1888.

4. A. I. Odobescu. Scrieri literare si istorice 508, 547, 651, III. Volumuri. Bucuresci. Editur'a librăriei Socec & Comp. Calea Victoriei 7. 1888.

5. Elemente de economie politica de *P. S. Aurelianu*. Membru alu Academiei Romane, si alu Societatii de economi'a politica din Parisu. Bucuresci. Tipografi'a Academiei Romane (Laboratorii Romani) Strad'a Coltiei Nr. 42 1888.

6. Atheneulu Romanu si cladirile antice. Cu *Domū Circulariu*. Conferentia rostita la XIV Februarie de A. I. Odobescu cu o alocutiune introductiva de C. Esarcu. Formatu Foliant. Bucuresci 1888.

7. Cartea Tieranului. Igien'a si medicin'a poporana de Dr. I. C. Dragescu. Editiunea II-a. Constantia. Tipografi'a romana D. Nicolaescu 1888.

8. Alexandru Philippide. Introducere in Istori'a limbei si literaturii romane. Iasi. Editur'a librăriei. Fratii Siaraga 1888.

9. Mehedintii. Studii Geologice, tehnice si Agonomice cu privire particulara asup'r'a mineraleloru utile. Carbuni, arama, feru, manganazu, bismutina, marmura, granitu, serpentinu etc. insoțite de carta geologica a judetiului Mehedinti si de numerose figuri in textu de *Math. M. Draghicenu*. Bucuresci. Tipografi'a Alexandru A. Grecescu 1885.

10. Reforma agrara de Dumitru Iancovici. Doctoru in dreptu. Brail'a ānteia tipo-lit. Pericles M. Pctemalgiaglu 1888.

11. Exploatarea mosiiloru prin meteiagi de P. S. Aurelianu agricultor. Bucuresci tipografi'a Academiei Romane (Laboratorii romani) Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888.

12. Constantinu de Stamati-Ciurea. Opuri dramatice tomulu I. Cernauti 1888. Editur'a si proprietatea societatii filarmonice „Armoni'a“. Tipografi'a archiepiscopala.

13. Calatorii prin tiara romanésca de Elen'a Didi'a Odoric'a Sevastos. Iasi tipografi'a nationala. Strad'a Alexandri 11. 1888.

14. Th. D. Sperantia. Anecdote populare. Bucuresci. Tipografii'a si librari'a scōleloru. Strad'a Lipcani, 96.

15. Novele de Duiliu Zamfirescu. Bucuresci Editur'a librăriei Socec & Comp. Calea Victoriei, Nr. 7. 1888. Pretiulu 5 lei.

16. Unu sistem de invetiamentu romanescu. Lucrare originala de St. Georgescu Carpen, institutor in capital'a Bucuresci. Tipografia si Librăria scōleloru, strad'a Lipscani 96. Vis-a-vis de gradina sf. George nou 1888. Pretiulu 50 bani.

Nicol. Mihaescu. Frumōsa Valentina. Poema 1888. Tipo-Litografia A. Friedmann.

17. I. P. Florantinu profesor de filosofia la liceulu statului din Iasi a concursu cu optu carticele: Metod'a noua de Abecedar carte generala. Gradina de copii 75 pag. 18. Metod'a noua

de a invatia aritmetica 30 pag. — Estetica sciintia filosofica despre frumosu si arte 123 pag. — Aritmetica elementara partea 4-a 116 pag. — Metod'a noua de a invatia desemnulu 30 pag. — Recreatiuni Froebeliane 23 pag. — Horea Roman originalu 109 pag. (acea scriere strinsu oprita dincóce, pentru care unele persóne au suferitu si inchisóre, pre cându de alta parte critic'a o aflase lipsita de ori-ce valóre literaria). Din acestea optu cãrticele numai doue sunt tiparite in 1888.

Afara de publicatiunile intrate la concursu ne mai vení unu opu din cele mai necesare pentru tóte clasese societatii omenesci, dela unulu din barbatii cei mai bine cunoscuti cá scriitoriu practic, totodata inspiratu de sublime idei humanitare. Acelu opu este:

Tractatu de Igien'a publica si de polit'i'a sanitara.

De Dr. I. Felix, profesoru la Universitatea din Bucuresci, membru Academiei române, membru Consiliulu sanitaru superioru.

Partea a dou'a. Bólele si Bolnavii. Bucuresci. Tipografi'a Academiei române. 1888 pag. 592, prin urmare unu volumu fórté respectabile de 37 cóle, tipariu curatu.

Ne ținemu de placuta datorintia a revení la acésta lucrare, pentru a càrei valóre stau bune celelalte publicatiuni prea bine cunoscute ale lui Dr. Felix.

Trei opuri, alu ddloru Xenopolu, G. Sion si Odobescu au in vedere premiulu celu mare de 12 mii; tóte celelalte se pare cà aspira numai la celu de 5000. Scrierile dlui Odobescu sunt cunoscute publiculu romànu mai de inainte, éra acilea o parte mare din acelea se vedu adunate in trei tomuri.

Din scrierile dlui Xenopol este cunoscuta dincóce de munti: Teori'a lui Rösler, Studiu asupra staruintiei Romàniloru in Daci'a traiana 1 vol. 299 pag. Coprinsulu Istoriei Romàniloru vol. I. pusu acum la concursu se póte cunósce pe deasupra din Programulu cursulu de istori'a Romaniloru dela Universitatea din Iasi (anulu scolaru 1886—1887), care tiparitu la timpulu seu ajunsese si dincóce de munti, impartitu pe lectiuni, din care facemu aici locu la câteva, precum:

Lecti'a I. Istoriografi'a timpuriloru nóstre si importantia istoriei nationale. Istori'a nu este o colectie de fapte trecute, care sê fie de invetiatura celoru viitóre. Caracterulu faptulu istoricu. Istori'a constata directiunile. Esemple: impèrati'a mahometana, socialismulu, revoluti'a francesa. Istori'a in vremuri vechi o *arta* (literatura), acumu *sciintia*. Nu trebuie se caute a *zugraví* trecutul, ci alu *intielege*. Pentru acésta trebuie se constate adevèrulu. Greutatea descoperirei acestui'a in faptele mici, nu in cele mari. Istori'a totusi trebuie sê se bazeze pe cercetari amenuntite. Studiulu trecutulu produce si o impresie asupra simtiemèntulu, cá ori-ce sciintia; acea a naturii *in spatiu*, a istoriei *in timp*. Istori'a este mai strinsu legata de fiinti'a omulu decâtu natur'a. Cercurile care léga pe omu de istorie: famili'a, némulu, orasiulu, provinci'a, poporulu, ras'a. Celu mai puternicu, *poporulu*. Istori'a nationala mijloculu celu mai de-

stoinicu de intarire a patriotismulu. (*Xenopolu* in *Convorbiri literare* XVI pag. 300*).

Lecti'a II. Asieizarea geografica a tieriloru locuite de Romani. Romanii asiezati deosebitu de marea familie latina. Pe cându acésta forméza cá unu *continentu* in apusu, Romanii sunt in resaritu o *insula* latina intr'o mare de Slavi. Tierile romane cuprinse intr'unu triumphiu de riuri. Triumphiulu de munti din launtrulu acestuia si asieizarea lui fatia cu dènsulu. Form'a extraordinara a regiunii locuite de Romani. Esceptie la regula, cá o *nationalitate este unu basen, o granitia, unu munte*. Carpatii pricin'a hotaritóre a desbinareii Romaniloru. Explicarea duplulu statu din pólele loru: Munteni'a si Moldov'a. Inriurirea Carpatiloru asupra legaturii in care Romanii au intratu cu diversele popóre. Carpatii au fostu cu tóte aceste adapostulu nationalitatii nóstre. Neapasarea naturii fatia cu omenirea. *Xenopolu* in *Convorbiri literare* XV pag. 385).

Lecti'a III. Scitii si Agatirsii. Herodot si valórea marturisiriloru sale. Topografi'a Scitiei. Locuintiele Scitiloru si ale Agatirsiloru. Aceia nomazi pàna la Carpati, acestia asiezati in cetatea muntiloru. Numele remase dela Sciti pàna in dilele nóstre: *Pyutus, Siarantus, Ordessos, Maris*. Acestu de pe urma desemná in Herodotu Oltulu, nu actualulu Muresiu. Ce insémna radicalulu *mar*. Explicarea numelui *Maramuresiulu* (*Hasdeu* Ist. Crit. Capit. Herodotu. *Tocilescu*, Daci'a inainte de Romani p. 37—53 si 109—149, *Xenopolu* in *Convorbiri literare* IX, p. 64).

Lecti'a IV. Scitii si Agatirsii. Moravurile loru, ale Scitiloru crude si sàngeróse. Religiunea Scitiloru. Fiindu nomazi, prada Persi'a. Expediti'a lui Darius din 513 inainte de Chr. Agatirsii asiezati, exploatéza minele, cultiva vi'a si albinele. *Ras'a* acestoru popóre. Nu sunt Mongoli cu tóta descrierea lui Hipocratu. Etimologi'a tuturor remasitieloru limbei loru duce la incheierea, cá este unu poporu de vitia *eránica*. Agatirsii erau probabilu de aceeaasi origine, de óre-ce singurele dóue nume proprii remase dela ei sémána cu acele scitice. (*Tocilescu* I. c.)

Lecti'a V. Getii si Dacii. *Scitii* la nordulu Dunarei; *Tracii* la sudulu ei. *Getii* locuiau la inceputu la sudulu fluviulu, fiindu pe atunci poporu semi-nomad. Dupa mórtea lui Filipu II. Getii incepu a se *asiezá* pe malulu nordicu alu Dunarei, unde 'i gasesce expediti'a lui Alexandru. Totu aice Dromihete prinde pe Lizimach. De si Geti urméza inainte a stá si la sudulu fluviulu, centrulu de greutate alu statulu loru se stramutase la nordu, la care contribuí si navalirea Celtiloru. *Dacii* locuescu la inceputu la sudulu Dunarei in Rodopu; mai târziu se stramuta impreuna cu Getii la nordulu ei. Cum se face de ei ocupa Transilvani'a. Interpretarea adevèrata a loculu din *Pliniu*, IV 12.

Lecti'a VI. Getii si Dacii. Getii si Dacii sunt dóue ramuri ale aceluasi poporu. Asemnarea este atâtu de mare, încàtu uneori autorii vechi 'i confunda impreuna. Ei suntu de *rasa tracica*, de care se ținu Albanezii de astazi. Explicarea albanismeloru limbei române, care sunt nu numai

*) Indicamu in unele locuri scrierile ce aru putea fi întrebuintate. — Pentru unele din lectiuni trebuie óre duple.

o inriurare in vocabularu, ci constitutiva. Geto-Dacii nu sunt *Germani* (confusiunea lui Iornandes), nici *Celti*, nici *Slavoni*. Etimologiile extraordinare invocate in sprijinulu acestoru pareri. Analis'a numelui *Cerna* in legatura cu numele de planta romanu *zërna* si cuvântulu *a se zîrni*, a deperî la umbra. Tracii si prin urmare Getii si Dacii sunt *Erani*. (I. van den Gheyn, Les populations danubiennes, Bruxelles 1886.)

Lecti'a VII. Organizarea Geto-Daciloru. La inceputu predominau Getii, mai apoi Dacii. *Viati'a materiala*: La inceputu chiaru la nordulu Dunarei, jumetate nomazi, se asiaza definitivu pe timpulu domniei Daciloru. Cultur'a meiu-lui, (originea cuvântului *mamaliga*.) Acea a vinului. Creșterea animalelor; cai vestiti. *Locuinti'a*: orasie de lemn, bordeie; cunoscu luxulu (ospatiulu datu lui Lizimach). *Imbracamintea*: Portulu nationalu românesc nu este in totalitate nici geto-daco nici romanu. *Comerciulu*: Monezile gasite in Daci'a sunt dela Filipu II, Lizimach, si republic'a romana.

Lecti'a VIII. Organizarea Geto-Daciloru. *Religiunea*. Caracterulu societatiilor antice, de a fi dominate de religie, se regasesce la Geto-Daci. *Zamolxis* schimba politeismulu religiunei loru in o imitatie a religiiei lui Zoroastru. Este singuru apoi adorat cu zeu. *Gebeleizis* zeulu binelui si *Mart* (?) alu reului. Principiulu nemuririi accentuatu cu o deosebita putere; luat din acelu tracicu alu lui *Dionisos Sabasius*. Obiceiulu Traciloru, de a plânge la nascere, se reafia astadi la Românii din Macedoni'a. Organizarea religiósã; profetulu lângã rege. *Deceneus* lângã Boerebiste, *Veziuas* lângã Decebalu. (Tocilescu, I. c.)

Lecti'a IX. Organizarea Geto-Daciloru. Moravuri, Curagiulu loru nespusu, din caus'a credintiei in nemurire (*Appetitus mortis*). Mândri'a si iubirea loru de neatâr-nare. Cruzimea loru. *Poligami'a*, relasarea moravurilor. *Be-ti'a*; reactiune: Ctistii si reform'a lui Deceneus. Organizarea sociala: nobilii *Tarabosti* séu *Pilofori* si poporulu de rëndu, *Comati*. Organizarea politica intarita sub Daci. Ideea lui Decebalu de a civilisã si intarî pe Daci prin cultur'a romãna. Organizarea *militara*. Caracterulu rasboinicu alu Geto-Daciloru. Armele lor si machinele de resboiu.

Lecti'a X. Luptele Romaniloru cu Dacii. Pentru ce unu poporu cuceritoru nu se pôte oprî in cuceririle sale. Getii erau popóre mai alesu pradatóre. Dacii dupa-ce se organizéza devinu ofensivi. *Cesaru* vroia se'i astêmpere. Desfacerea statului dacu dupa mórtea lui *Boerebiste*. Amesteculu loru in luptele lui *Antoniu* cu *Octavianu*. Generalii romani cauta a slabî pe acestu poporu indrasnetiu. Luptele Romaniloru cu Dacii sub *Domitianu*. Tratatulu rusinosu alu acestuia. *Traianu* si scopulu expeditiei sale la inceputu. Elu nu voia sè cucerésca Daci'a.

Lecti'a XI. Expediti'a cea dintâiu a lui Traianu in Daci'a. Traianu este acelu ce ne da nascere si caus'a suferintieloru nôstre. Pregatirile expeditiei I: drumulu sapatu in stêncile Dunarei. Traianu nu putea urmã decãtu un'a din cele 3 cãi ce conducéu dela Dunare in launtrulu Daciei, cãi aratate de *Tabula Peutingeriana*. Elu intra pe la *Viminacium*, trece pe la *Bersovia* (Bîrsav'a) bate pe Daci la *Tapae* (Tapi'a) si petrunde spre capitala prin vaile Timisiului si ale Bistrei. Decebalu cere pace.

Lecti'a XII. A dou'a expeditie. Decebalu calca tratatulu. Furi'a lui Traianu; gândulu de a cuceri Daci'a este efectulu unei simtiri revoltate. Traianu ataca pe Decebalu prin Transilvani'a. Stabilirea itinerarului prin *Amutri'a* (Motru) *Pons Aluti*, *Arutela* (Lotru) si prin pasulu Turnului rosu, in Transilvani'a. Motivulu schimbarei atacului. Strasnici'a luptei. Luarea Sarmizagetzului. Daci'a supusa. (*Xenopolu* in *Revue Historique* din Parisu, Iuliu—Augustu 1886.)

Lecti'a XIII. Colonisarea Daciei. Virtutea egala a invingatoriloru si invinsiloru. Nu este o rusine a ne coborî si din Daci'a. Insemnatarea cuceririi Daciei in ochii Romaniloru. Serbarile. Column'a lui Traianu. Masurile esceptionale pentru alipirea Daciei de imperiulu romanu. Multimea cea mare a colonistiloru. Colonisarea oficiala, nu din Itali'a; cea voluntara mai alesu din ea. Chiar elementele aduse de aiure erau romanizate. Sistemulu urmatu de Romani, in colonisarea loru (*Goos* in *Archiv für siebenbürgische Landeskunde* 1874).

Lecti'a XIV. Elementele colonisarii. Colonistii din *Asia Minora*; nume proprii si zeitati grecesci. Pastrarea constiintei nationalitatiei loru. cu tóta romanisarea loru, se vede in intrebuintiarea limbei grece in inscriptiuni; apoi in colegiile constituite de ei spre a savîrsi cultulu loru deosebitu. De aici se esplica elementele grecesci *vechi* in limb'a romana. Care sunt acestea? Colonistii din *Dalmati'a*, adusi mai alesu pentru esplotarea minelor; acei din *Gali'a*.

Lecti'a XV. Elementulu romanu. Venitu din buna voi'a lui in tiar'a aurului. Mare majoritate a numeloru patronimice si zeitatiiloru sunt romane. Limb'a inscriptiiloru cea latina. Elementulu militariu. Organizarea militara a Romaniloru. Legiunile, alele si cohortele. Puterniculu mijlocu de romanisare alu armatelor. *Tabulae honestae missionis* si *veteranii*. De aicea explicarea cuvântului *batrînu* pentru insemnarea mostenirii razasiesoi. Legiunile ce s'au constatat a fi stationatu in Daci'a.

Lecti'a XVI. Poporati'a bastinasia. Parerea lui Maioru. Argumente generale care se opunu desiertarii tieriei de locuitorii vechi. Analisa spuselor autoriloru romani. Terminologi'a geografica, a muntiloru, triburiloru, riuriloru, orasieloru. Puçinele numiri romane, cu tóta intensitate colonisarii. Dacii sunt romanisati. Analis'a inscriptiiloru. Cohortele si alele de Daci in celelalte parti a le imperiului romanu.

Lecti'a XVII. Organizarea Daciei romane. Impartirea Daciei. Coloni'a *Malvensa* si *castrele severiane* dovedescu existenti'a Turnu-Severinului pe timpulu Romaniloru. Sporirea impartirii Daciei din douã in trei parti insemna unu adaosu de poporatie. Organizarea *politica*. Organizarea *municipala*. Deosebirea intre *municipiu* si *colonie*. Argumentulu dedusu de aice pentru staruinti'a Daciloru sub stapînirea romana.

Lecti'a XVIII. Organizarea Daciei romane. Istori'a cãtor-va orasie daco-romane: *Potaissa*, *Apulum*. Elementele organizarii municipale. *Ordo decurionum*, *duoviri*, *quattuorviri*, *ediles*, diversele feliiuri de preoti. Organizarea *colegiiloru*. Lista de bucate a ospetiului datu de unu colegiu. Influenti'a colegiiloru asupra desnacionalisarii poporului dacu.

Lecti'a XIX. Viați'a Daco-Romaniloru. Indeletnicirile materiale. Minele de aur, parte ale statului romanu, parte impartite la veterani. Colegiile aurariloru. Modulu cum Romani exploatau minele. Minele de sare, feru si marmura. Agricultura, industriile; numeroșe si poporate colegii: *fabrorum, centonariorum, utriculariorum, nautarum, dendrophorum* arata ce mare a trebuitu se fia poporati'a Daciei, că se aiba nevoie de atți'a mesteri. Colegiulu *lecticariloru* arata bogati'a ei.

Lecti'a XX. Constructiunile. Siosielele si urmele Ioru. *Valurile*: acelu apusanu intre Tisa si muntii apuseni; acelu nordicu pe la Mojgrad. Acelu din Moldov'a si Basarabi'a dela Carpati pe la vadulu lui Isacu pãna lãnga Cetatea Alba erã menitu a aparã nu Dacia, ci Scitia (Dobrogiã). *Amfiteatre, bai* in Apulum, in Varhely de astadi si in Mehadia. *Temple* si case de intrunire ale colegiiloru. *Viati'a morala*: poesii mormintale. Distractii intelectuale.

Lecti'a XXI. Istoria Daciei sub Romani Sub *Traianu*. Sub *Adrianu* incepu navalirile Sarmatiloru. Adrian darima podulu? Este numitu „restitutoru Daciei“. Sub *Antoninus* se rescõla provincialii Daci ce nu erau inca romanisati. Sub *Marc-Aurelu* rasboiulu cu Marcomanii atinge si Dacia. Sub *Comodus* se stramuta 12,000 familii de Daci din munti in launtrulu provinciei. *Septimiu Sever* intaresce garnizon'a; castrele noue severiane. Sub *Caracala* se arata *Gotii, Marcianus, Gordianus, Galienus* 'i combatu. Gotii nu s'au stabilitu nici macar provisoriu in Dacia, ci numai o pradau. *Aurelianu* parasese Daci'a, nu din cauza cã dinsa erã ocupata de Goti, ci pentru a putea aparã mai bine restulu imperatiei. Analogie cu retragerea legiuniloru dela Rin.

Lecti'a XXII. Parasirea Daciei de Romani. — Teori'a lui Roesler. Originea, temeiulu si istori'a acestei pareri. *Sulzer, Engel* combatuti de *Petru Maior, Miklosisch, Roesler, Tomaschek, Hunfalvy, Schwicker* combatuti de *Jung, Pic* si *Budinski*.

Lecti'a XXIII. Parasirea Daciei de Romani. Critic'a spuselor autoriloru romani. *Flavius Vopiscus* nu este vrednicu de credintia. Espune parasirea dupa jurnalulu imperatului Aurelianu. *Eutropius*. Romanii nu putẽu gasi adapostire in Moesi'a, care era mai pustiita de cãtu Daci'a. Insusi Eutropiu se contrazice raportãndu cã generalii lui Hadrianu staruisera la imperatulu se nu lase, prin parasirea Daciei unu numeru atãtu de mare de Romani in prad'a barbariloru. Romanii bogati incepusera a parasì Daci'a inainte inca de Aurelianu. Ei nu asteptara unu ordinu oficialu spre a fugi. Cei saraci, cari nu putẽu fugi ramasera.

Lecti'a XXIV. Parasirea Daciei de Romani. *Toponimia* actuala pastrãdia mai multe numiri geografice, care nu s'ar esplicã in casulu cãndu Romanii ar' fi parasitu Dacia. Pușine nume de localitati, caus'a acestei imprejurari; pușine de munti, caus'a; mai multe de ruri. Discutarea tuturoru numiriloru. Chestiunea filologica in derivarea numiriloru de astadi din acele vechi. (Alte argumente in contr'a teoriei roesleriane in cursulu mai târziu alu lectiuniloru).

(*Xenopol*. Teori'a lui Roesler. In editi'a franceza; Les Roumains au Moyen-âge).

Lecti'a XXV. Navalirea barbariloru. Importanți'a acestei perioade a ist. Romaniloru 1) Gotii. Asiediarea loru primitiva in Scandinavi'a, de unde se cobõra la Nistru. Stau in acẽsta regiune pãna cãndu sunt impinsi de Huni peste Dunare. Valulu de lãnga Galati in legatura cu *Am. Marcel, XXXI. 3*. Tesaurulu dela Petrõsa (Closca cu puii de aur). Gotii n'au statu in atingere cu Romanii, ci numai iau pradatu. Esplicarea lipsei gotismeloru in limb'a romana. 2) Gepizii alu doilea grupu de popõre germane, atingu Daci'a numai pușinu cãtra apusu.

Lecti'a XXVI. 3) Hunii. Descrierea acestui poporu. Hunii intra si prada in Daci'a prin apus. Pannoni'a. Calatori'a lui *Priscus* la Attila. Itinerarulu. Rurile *Drecom, Tigas* si *Tifisas*. Satele de locuitori indigeni care dau lui *Priscus* malaiu si mied. Acesti locuitori nu erau Romani, ci Slavoni. *Ausonii* lui *Priscus* nu insemna pe poporati'a romãna, ci este unu terminu arhaiculu pentru Romani. Istori'a ulterioara a Huniloru. (*V. Burla* in *Revist'a d-lui Tocilescu II. p. 285*).

Lecti'a XXVII. Efectulu navalirii asupr'a Daco-Romaniloru. Cei bogati fugu in launtrulu imperatiei. Dupa parasirea Daciei sub Galienus poporati'a saraca incepu a fugi in munti. Aurelianu recunõsce numai in chipu oficialu o stare de lucruri existenta. Cã saracii nu se destierãdia inaintea unei navaliri. Unde au fugitu Romãni totu deun'a inaintea Tatariloru. Marturisirea lui *Rogerius*, cã inaintea marei navaliri tatare, poporati'a se retrasese in munti. Acelasi lucru s'a intemplat in tõte tierile unde poporati'a civilisata a imp. romanu a fostu espusa navalirii violente (Svitier'a, Tirolu, Moesi'a). Retragerea Romaniloru in munti esplica disparitiunea vietii de statu si a orasielor romane.

Lecti'a XXVIII. 4) Avarii. Sunt mongoli inruditi cu Hunii. Calatori'a loru din Asi'a in Panoni'a. Si ei constrĩngu pe Daco-Romani din-spre apusu. Efectulu celu mai insemnatu alu navalirei loru fu aruncarea. 5) Slaviloru asupr'a Daciei. Locuintiele *Slaviniloru* si *Antiloru*. Ei urca Carpati pe din afara, pentru a fugi de Avari si se asiadia in munti alaturea cu Romanii. Romanii au pututu deci primì elementulu sloven alu limbei loru la nordulu Dunarei. Nu este nevoie a'i duce la sudulu ei (Roesler).

Lecti'a XXIX. Inriurirea slavona. *Terminologi'a geografica* a tieriloru romane e in mare parte slavõna, atãtu in partea siesului unde locuesce astadi o parte din Romani cãtu si in munti, in vechiulu loru adapostu. Enumerarea riuriloru, muntiloru, orasielor si satelor cu numiri slavone. *Terminologia agricola* latina, arata cã Romanii n'au parasitu nici chiar in munti cu totulu agricultur'a: acei slavoni arata cã acẽsta ocupatiune luã o intindere mai mare dupa asiediarea Slavoniloru intre ei. *Terminologi'a pastoralã* aprõpe tõta latina sau daca.

Lecti'a XXX. 6) Bulgarii. Rasa mongola din care o parte se asiãza in Moesi'a, care, fiindu de mai inainte ocupata de Slavoni, Bulgarii se slavizaza. *Inriurirea bulgara asupr'a Romaniloru este deci repetarea acelei slavone*. Inriurirea bulgara are unu caracteru specialu, pe calea religiõsa. Bulgarii isi intindu stapãnirea pe malulu nordicu alu Dunarei, si primindu crestinismulu in form'a slavona, 'lu impun supusiloru loru, Romãni. Demonstrarea acestui faptu. Nu este deci

trebuința de a explica introducerea ritului slav la Români prin petrecerea lor la sudul Dunării (cum vrea Roesler).

Lecti'a XXXI. Crestinismul la Români. Istori'a creștinismului la Bulgari. Românii au primitu dela ei numai unu ritu nou; nu au devenitu creștini prin Bulgari. Erau creștini inca din timpul Romanilor. Dovad'a limbistica. Numeroșii termeni creștini ai limbii române, de origine latina. Cum se se esplice acêsta imprejurare, daca Daci'a a fostu deslipita de imperiulu romanu la 270, căci sunt mai mult'i termeni latini, care nu s'au pututu introduce la Români decâtu dupa recunoscerea religiei creștine dreptu religi'a de statu a imperiului romanu, d. e. *biserica*.

Lecti'a XXXII. Crestinismul la Romani. Românii din Daci'a au ramas in legaturi cu acei din Moesi'a si dupa Aurelianus. Moesi'a eră inșă forțe bogata in elementu romanu. Spusele lui Priscus despre Romanii cu care Hunii aru veni in atingere, nu se potu referi decâtu la acei din Moesi'a. Constantin Porfirogenitul. Elementu român se intindea până peste Balcani, in Traci'a (Procopius). Mai in josu predomia elementu grecescu. Poporati'a româna din Moesi'a avea in secululu IV episcopii sei. Asi'a dar până prin véculu alu VI-lea Românii din Daci'a au statu in atingere cu acei de preste Dunare si au pututu primi notiunile creștine.

Lecti'a XXXIII. Despartirea Romanilor in cele 3 grupe ale lor. Slavonii si Bulgarii introducându se in Moesi'a, respinsera elementu român in Balcani, si desnationalisându pe cei ce remasera, intrerupseseră continuitatea acestui elementu. Asi'a se despartira Românii in acei din Daci'a, din Macedoni'a si din Istri'a. Dovada istorica a retragerii Romanilor din Moesi'a către sudu inaintea navalirei. (Manuscriptulu muntelui Atos, viati'a sf. Dimitrie, Kekavmenos). Analogiile si deosebiri limbistice intre cele 3 grupe române se esplica numai din aceste fapte.

Lecti'a XXXIV. Crestinismul bulgarescu la Români. Bulgarii introdusera stapênirea lor asupra Romanilor, candu acesti'a erau creștini dupa ritulu latinu. Ei avea chiaru cărți latine scrise, dovada cuvântulu *sfânt'a Scriptura* si altele, care arata că le eră cunoscuta sciinti'a de carte. Bulgarii introdusera cu sil'a form'a inchinării lor la Romanii din Daci'a. Legend'a romana pastrata de *Cantemir*; cea bulgara *concordanta* in *Tiarstvenica*. Romanii nu avea unu scaunu particularu bisericescu, ci erau deadreptulu supusi sub arhiepiscopulu bulgaru, caus'a pentru care nu se întelnescu episcopii vechi la ei. Relatiunile tierilor române cu scaunulu patriarchalu din Ohrid'a (Prim'a Iustiniana) dovedescu, că Romanii au fostu intorsi la biseric'a bulgara in timpul înteiului imperiu bulgaru. Efectulu ucigătoru de spiritulu al iniurierei bulgare.

Lecti'a XXXV. 7) Ungurii. Dela restrângerea stapênirii avare prin Bulgari, Romanii incepu a se coborî spre siesu, in unire cu Slavonii. Intemeierea de orasie; agricultur'a si viati'a de statu. *Voevodulu* si *boierii*. Pe timpul venirii Ungurilor se aflau in Transilvani'a voevodatele bulgare: *Munumorut*, a carui poporatie eră inșă romana, dovada existenti'a *Satului More*; *Glad* strabunulu lui *Ahtum*, si acelu romanescu alu lui *Geliu*. Presenti'a Romanilor dovedita si

prin cronicarulu rusu *Nestor*; alu 4-lea ducatu *Kean*; alu 5-lea *Salanus*.

Lecti'a XXXVI. Pe unde au intratu Ungurii in Transilvani'a. Descrierea Ungurilor: Mongoli, a trei'a editie a Hunilor. Ungurii in *Ateluzu*. Originea *Securilor*. Ungurii au trecut prin jurulu Carpatiloru, pe la nordu și au intratu in Panoni'a venindu in atingere cu Românii prin partea apusana. Spusele lui Anonimus, confirmate de *Nestor*, arata veracitatea cronicariului ungurescu, pe care in zadaru se încerca alu ponegrî Roeslerienii, spre a doborî marturisirea lui in privinti'a Romaniloru.

Lecti'a XXXVII. Caracterulu navalirei unguresci. Ea fú mai multu o *cucerire*, si nu deplina a tierisioriloru urzite in Daci'a sub stapênirea bulgara. Tóte aceste tierisioré pastréza autonomi'a lor, unele chiaru pe principii lor. Sudulu Transilvaniei sub *Kean* remane liberu până la Stefanu I. Romanii insielati la inceputu prin recunoscerea unoru drepturi din partea navalitoriloru, sunt apoi apasati de ei totu mai tare, cu cătu se intaresce stapênirea unguresca, până ce ajungu in cea mai degradatóre robie. Din acêsta supunere nedeplina a tieriloru de preste munti sub Ungurii se esplica neatêrnarea relativa a Transilvaniei până in timpurile mai noue.

Lecti'a XXXVIII. Starea Romanilor sub Unguri. Este in timpuri *mai vechi* multu mai buna cá in cele *mai noue*, de unde incheierea ca la inceputulu cuceririi maghiare Romanii se bucurau de mai multe drepturi pe care le perdú mai tardiu. *Proprietatea si nobilimea*; cercetarea documentelor ce le amintescu.

Lecti'a XXXIX. Urmare. Organizarea militara. *Voevozii* si *Knejii*. Luau parte la diete sau *congregatiuni*. Conclusiune din acêsta stare respectata a drepturiloru poporulu romanu in privirea teoriei lui Roesler. Daca poporulu romanu aru fi emigratu in Transilvani'a dupa ce Ungurii devenisera stapanii tierii, aru trebui sa-i gasimu la inceputu fara drepturi si apoi dobândindu-le cu inctulu. Faptulu că ei au *mai antaiu* drepturi pe care le pierdu in urma, dovedesce ca poporulu romanu a fostu *supusu* si nu *imigratu*. Acêsta imprejurare intarita prin starea agricola a poporulu romanu. (Pentru tóte aceste lectiuni vedi Teori'a lui Roesler).

Consemnarea contribuiriilor

colectate prin Dl. Partenie Cosm'a dela 1 Iuliu până la 31 Decembre 1888 in favorulu scólei civile de fete cu internatu a „*Asociatiunei transilvane*“ in sum'a totala de 1088 fl. 11 cr. v. a., cari s'au adausu la colect'a anteriora.

Constantinu Dancaneti, economu in Sadu, Savu Pitin Oprisoru, econ. in Ocn'a, Ioanu Casanu, econ. in Vestemu, Maté Elia, econ. in Felsó-Ujvar, Nicolau Danila, econ. in Mohu, Anna Parau, económa in Ibisdorfu, Filip Popp, econ. in Iabeni't'a, Ioanu Bodea, econ. in Luncani, Ioanu Draghici, econ. in Maceșd, Vasile Nistoru, econ. in Cut, Vasile Bratu, econ. in Cut, Tom'a Tanase, econ. in Aiud, Birisi Ioana, econ. in Sacelu, Barbus George, econ. in Seini, Neculae Ciotlos, econ. in Nadosulu-Sas, Simonu Mog'a, econ. in Sâsciori, câte 1 fl.; Vasile Greda, economu in Cacova, 50 cr.; Ioanu

Hegbeli, econ. in Boiu-mare 1 fl.; Anna Para, económa in Sighisióra 50 cr.; Anna Medrea, económa in Vidacutu-rom. 50 cr.; Ioanu Dum'a, econ. in Siarpatac 1 fl.; Michailu Juncar, econ. in Boiu-mare 1 fl.; Tom'a Chisi, econ. in Boiu-mare 50 cr.; Michailu Crisanu, econ. in Boiu-mare. George Gotia, econ. in Reheu, Maria Tipografu, económa in Blasiu câte 1 fl.; Anica Parchila, econ. in Sieica-mare 50 cr.; Teodor Pop'a, econ. in Bradu 1 fl.; Necolae Harhoiu, econ. in Dupusdorf 50 cr.; Tamás George, econ. in Apa, Vasile Cosman, econ. in Veseudu, Michail Tusan, econ. in Válaszut, Alexe Moldovanu, econ. in Visuia, Hutius Todoru, economu in Visuia, Moldovanu Todoru, econ. in Stupini, Ilie Hurmezanu, econ. in Szt.-Mihai de câmp., George Csoba, econ. in Moravitza, Const. Truti'a econ. in Casteiu-romanu câte 1 fl.; Onea Brézu, econ. in Mihalti, 50 cr.; Gligoru Siuteu, econ. in Casiova, Mihaila Borda, econ. in G. Szt.-Imre câte 1 fl.; Ioanu Siandor, econ. in Füleháza 50 cr.; Molnár Ilés, econ. in Seini, Ioanu Radu, econ. in Lupeni, Ioanu Marginénu, in Boianu, Petru Udrea, econ. in Vulcan, Ioanu Zsilip, econ. in Vulcan, Pavelu Bucsi'a, econ. in Ibisdorf, Neculae Ciugudén, notariu in Poiana câte 1 fl.; N. N. 5 fl.; Ioanu Horsi'a, proprietariu in Bia 2 fl.; George Ganea, econ. in Alma-sas., Ilie Bicheriu, econ. in Rosia-secasiului, Michailu Aranjosi, econ. in Frau'a câte 1 fl.; Basiliu Radu, econ. in Alm'a, Ioanu Olténu, econ. in Ghiasia-sup. câte 50 cr.; Vasile Comanu, econ. in Sielcau, Ioanu Botomanu, econ. in Sialdorf, Neculae Irom, econ. in Bui'a, Pavelu Davidu, sen. econ. in Bui'a câte 1 fl.; Ion Balla, econ. in Sialdorfu 50 cr.; Pavelu Badiu, econ. in Stenea, Anna Sabau, económa in Selcau câte 1 fl.; Iacab Lazurca, econ. in Maros-Oroszfalu 50 cr.; Lapusianu Manoila, econ. in Sendresci, Pop Cosztan, econ. in Súrgyefalu, Isidoru Grindén, econ. in Sibiiu, Alexandru Fratici, econ. in Hasig, Simion Sierbu, econ. in Cisteiulu-rom., Ioanu Puscasi, econ. in Bratfaleu, Gitta Antal, econ. in Borhid câte 1 fl.; Ion Munténu, econ. in Ibisdorfulu-Sas. 50 cr., Ion Presban, econ. in Nyires, Ion Boranescu, econ. in Boiti'a, Stefanu Némtiu, econ. in Brosteni, Moise Brând'a, econ. in Câmpeni-Surducu, Iustine Grecu, económa in Gurasada, Tóder Hampu, econ. in Ibisdorfu-rom., Ilie Iug'a, econ. in Mediasiu, Ion Cristea, econ. in Gabud, Moise Zogravu, econ. in Topárcea, Constantinu Iovita, econ. in Bocsia-montana, Alexandru Moldovanu, econ. in Stupini, Iosif Chisio, econ. in Stupini, Todorica Truti'a, econ. in Olah-Csesztve, George Staicu, econ. in Poiana, Dumitru Oprisi, econ. in Bórta, Petru Florea, econ. in Gambasi, Zéhan László, advocatu in D.-Szt.-Márton, Vasile Komjati, econ. in Aranyos-Megyes, Piday Adam, econ. in Seini, Augustinu Sigarteu, econ. in Agriesi, Csineg Antoniu, econ. in Sindresci, Pavelu Bud, econ. in Sisiesci câte 1 fl.; Mihaila Marcu, econ. in Boiulu-mic 50 cr.; George Fulica, econ. in Feriház, Petru Colceriu, econ. in Boiulu-mare, Verona Olténu, económa in Sighisiór'a câte 1 fl.; Sofia Fintoc, econ. in Boiu-mare 50 cr.; Todor Sioptorénu, econ. in Majos, Iuon Deki, econ. in Oroszfalu câte 1 fl.; Ion Heusi, econ. in Sadu 50 cr.; Stefanu Marcu, econ. in Dumbrava, Gavriila Horsi'a, econ. in Tóké, Pavelu Papp, econ. in Tóké, Samuelu Eisenberg, comersant in Mediasii, Stefanu Truti'a, economu in Aiud, Iuliu Branea, econ. in S. Petru de câmpie, Ion G. Baltesi, econ. in Ocn'a, Ioanu Mehési, econ. in Haşfalau, Nistoru Purdu,

econ. in Rucar, Iosifu Literatu, econ. in Luti'a, Nec. Vasu jun. in Ocn'a, Vasile Prodea, econ. in O.-Bogáth. Ioanu Vladu, econ. in O.-Bogáth, Stefanu Prodea, econ. in O.-Bogáth, Sofia Candea, econ. in Boiu-mare, Neculae Santa, econ. in Sighisióra, Fronu Bura, econ. in Siec'a-mare, Neculae Iug'a, econ. in Bretea-rom., Iosifu Munténu, econ. in Ocn'a câte 1 fl.; Todoru Rusu, econ. in Benedek 50 cr.; Ion Munténu, econ. in O.-Bogat, George Pascu, econ. in Porcla, Ioanu Mihi, paroch in Sibiiu, Ioanu Craciunu, econ. in Rusi, Maria Russu, económa in Reghin, Aron Negruse, econ. in Mezó-Ujlak, Gavriila Russu, econ. in Mezó-Ujlak, Alexa Husa, econ. in Mezó-Ujlak, Ion Párau, econ. in Ibisdorfu-sas. câte 1 fl.; Alexe Suciú, econ. in Mediasii 50 cr.; Neculae Popa, econ. in Vetiel, Marconiu Sinea, econ. in Batiza câte 1 fl.; Iosifu Bastea, econ. in Cincu-mare 50 cr.; Augustinu Mineni, econ. in Tiapu, Basiliu Barbu, econ. in Geoagiu de sus, Simeonu Pop, econ. in Geoagiu de sus. Ion Coman, econ. in Hasfalau, Ion Piso, econ. in Rachita câte 1 fl.; Ion Negrea, econ. in Deal 50 cr.; Gligoru Giurc'a, econ. in Valea Geoagelului, Chirila Neculae, econ. in Mindszent, Mariti Uilacan, preotésa in Uzdi-Szt.-Peter, Vasile Máthé, econ. Dâmbul de câmpie, Simionu Suciú, econ. in Ciagulu-mare, Pavelu Ciufudeanu, econ. in Cisteiulu rom., Onu Dabárta, econ. in Cisteiulu rom., Anic'a Marcu, económa in Cisteiulu românú câte 1 fl.; „Persieu Associatiune de anticip. in Seini 50 cr.; Ludovig Simonu, proprietariu Sângiorgiu de câmpie 5 fl.; Ion Chirc'a, econ. in Sadu, Ion Draghici, econ. in Sadu, Iosifu Naitia, econ. in Resinari, Ion Blos, econ. in G. Orsiova, Cosm'a Giurc'a, economu in Tatoi, Ion Floc'a, economu in Topárcea, Anna I. Salomiu, económa in Topárcea, Iónu Paraénu, economu in Topárcea, Sola László, econ. in Apa, Iónu Banea, econ. in Cichindélu, Sipos Gavriilu, econ. in Regin, Todoru Olténu, econ. in G.-Sóakna, Vasile Mer'a, econ. in Hétbüek, Szakáts Pál, econ. in Poka, Alexandru Cornea, econ. in Magyaró, Georg Fleischer, econ. in Bátos, Aurelu Popovici, econ. in Arad, Cujman Magiar, econ. in Gloganu, Achimu Mipa, econ. in Bratei, Tom'a Calinu, econ. in Sacadate, câte 1 fl.; Vasilica Cristea, econ. in Aiudu, Gál György, econ. in Kis-Fülpös, Iónu Parau, econ. in Ibisdorfu-sas., Ilie Bacila, econ. in Agerbiciu, Iónu Hegbeli, econ. in Boiu-mare, Patrichie Badeu, econ. in Boiu-mare, Ilie Lomnesianu, econ. in Ocn'a, A. Berinde, protopopu in Seini câte 50 cr.; Iónu Bosoru, econ. in Casci, Dumitru Popoviciu, econ. in Sadu câte 1 fl.; Iónu Bolog'a, econ. in Geógiulu de susu 50 cr.; Neculae Porumbu, econ. in Hamb'a, Iónu Chendi, administr. protopp. in Fràua, Iónu Achimu, econ. in Presac'a, Pavelu Fratila, econ. in Presac'a, Iosifu Schiau, econ. in Presac'a, Salomi'a Aronu, econ. in Alamoru, Sofi'a Pusca, econ. in Alamoru, Neculae Solomonu, economu in Alamoru, Neculae Bunea, econ. in Sadu, Iónu Munténu, econ. in Cenade câte 1 fl.; Mari'a Simtionu, econ. in Sibiiu, „Persieni“ asociatiune de creditu in Seini câte 50 cr.; Sor'a Bucurelu, econ. Resinari, George Bot'a, econ. in Sântu-Martinulu de câmpie, Nicodinu Susmanu, econ. in Strazsa, Iacobu Arsenie, econ. in Gurariu, George Siuluti, econ. in Abrudu, George Rehovénu, econ. in Cálnicu, Iosifu Kato, econ. in Apa, Neculae Radu, econ. in Hétbüek, C. Harsianu, econ. in Casva câte 1 fl.; B. T. 2 fl.; Iónu Hermanu, econ. in Csongra 1 fl.; Ionu

Bolg'a, econ. in Buzás-Bocsárd, Teodoru Bab'a, economu in Craciunelu, Ioanu Aronu, econ. in Sialdorfu, George Tóderu, econ. in Sialdorfu, Achimu Draganu, econ. in Sialdorfu, Vasile Benche, econ. in Sialdorfu, Petru Mog'a, econ. in Sebesiu, Iónu Radu, econ. in Sebesiu, Iosifu Opriti'a, econ. in Sebesiu, N. N., Todea Ittu, econ. in Csobanca, Sebastianu Henzelu, banchieru in Sibiiu, Dicoiu Crucénn, econ. in Brosteni câte 1 fl.; Tinu István, econ. in Rusi 50 cr.; Vasile Tatu, econ. in Rusi, Nichiforu Pascu, econ. in Felső-Sebesiu, Petru Todea, econ. in Alsó-Kósaly, Ionu Calvarasianu, econ. in Stenea, Ionu Brancovénu, econ. in Rosi'a câte 1 fl.; Mari'a Tatu, econ. in Vestemu, Neculae Bucurenci, econ. in Bungarantu câte 50 cr.; Ionu Czabr'a econ. in Rovás, Michaila Costea, econ. in Vidacutu-rom. câte 1 fl.; Ionu Iordache, econ. in Sacadate 50 cr.; Neculae Hatieganu, econ. in Mihaltiu, Todoru Avramu, econ. in Straj'a, Marie Ónca, econ. in Tatoi, Ion Rosca, econ. in Tusiu, George Telecénu, econ. Felső-Oroszi, Neculae Blos, econ. in G.-Orsova, Androuu Frenz, economu in Maros-Oroszfalu, Chirila Deacu, economu Maros-Oroszfalu, Rachil'a Mog'a, econ. in Sasciori câte 1 fl.; Kozma László, econ. in Seini, Ionu Band'a, parochu in Rosi'a câte 50 cr.; Ion si An'a Suciú, economu in Magarei, Chirila Brebanu, economu in Láczfalu, Grigorie Dobricénu, economu in Sisiesci, Michaila Brebanu, economu in Sisiesci, Ionu Trifu economu in Hori, Costinu Chiriacu, econ. in Marnin'a, Moise Hatieganu, econ. in Fintoagu, Kádár George, econ. in Sisiesci, Ionu Dragomiru, econ. in Ibisdorfu sas., Ionu Mirion, econ. in Sasciori, Neculae Mihuti, econ. in Carasteu, Molnár Árpád, econ. in Abrudu, An'a Vinti, econ. in Veseudu, Ionu Danu, econ. in Teiu, A. Márcosanu, econ. in Haró, On'a Popescu, econ. in Tatoi, Pavel Vladu, econ. in Tatoi, Chiforu Popescu, econ. in Tatoi, Iosifu Munténu, econ. in Tatoi, Vasile Dăbărtă, econ. in Cisteiul rom., Vasile Muscanu, econ. in Mező-Szt.-Mihály, câte 1 fl.; Neculae Brendusi, econ. in Czelna 50 cr.; George Bizdere, econ. in Retégu 1 fl.; George Papp, proprietaru in Basesci 5 fl.; „Persien“ asociatiune de creditu in Seini, Vitan Kriska, econ. in Pecsetszeg, Vasile Sliamu, econ. in Pecsetszeg, Stefanu Budeu, econ. in Riu de mori, Iacobu Bugiu, econ. in Glogoveti, Iónu Cotiofana, econ. in Siorostinu, George Rosiu, econ. in Ó-Herepe, George Carnati, econ. in Cisteiu rom., Constantin Indreiu, econ. in Strazsa, George Báts, econ. in Orascie, câte 1 fl.; Mart'a Pocșe, econ. in Carasea 50 cr.; Stefanu Munténu, econ. in Cricau, Neculae Prezsa, econ. in Benicin, Iónu Groz'a, econ. in Cacova, An'a Rotariu, econ. in Bui'a, câte 1 fl.; Dumitru Ludu, econ. in Mediasi, Michaila Soncrinu, econ. in Sighisíór'a câte 50 cr.; Sintilie Dragomiru, econ. in Presaca 1 fl.; Neculae Vesteménu, econ. in Sibiiu 50 cr.; Neculae Suciú, econ. in Rusi, Paraschiv'a Solomonu, econ. in Alamor, Moise Ioanusi, econ. in Alamoru, Iónu Stoic'a, econ. in Alamoru, Iftenie Pappu, econ. in Sürgyefalu, Alexe Berinde, protopopu in Seini, Petru Ciuciure, econ. in Ioba, Zacharie Ringea, econ. in Dumbrava câte 1 fl.

(Va urmá).

Reuniunea româna de agricultura din comitatulu Sibiiului.

Este cunoscutu din foile periodice romane, că o societate de romani din Sibiiu si din ținutu de cătiv'a ani incóce ostenise intru infiintiarea unei Reuniuni de agricultura cu sfera de activitate intinsa la tóta romanimea cultivátore de pamentu din acésta tíera; éra cându vedíura că nu se póte căstiga aprobarea unoru statute cu unu scopu asia de largu, s'au bucuratu si de aprobarea statuteloru pentru „Reuniunea româna de agricultura din comitatulu Sibiiului“. Cercu de activitate restrinsu este acesta, elu inse totu póte se aiba rezultatele dorite pentru poporatiunea désa si numerosa a comitatului acestuia, éra exemplulu seu póte se aiba urmari binefacátore si pe unu teritoriu multu mai intinsu.

Transilvani'a este o tíera agricola cá si celelalte tieri invecinate, nu asia fertila dela natura precumu e de exemplu Munteni'a si Banatulu; totusi o parte fórte considerabila din teritoriulu seu este asia de binecuvantata, in cătu daca sistem'a invecitata si ruginita de cultura i s'ar preface prin reforme radicali in alt'a intielépta, si daca sarcinele publice nu aru fi asia disproportionata, acésta tíera ar mai putea nutri bine inca ½ milionu de ómeni pre lãnga căta poporatiune are ea astadi.

Se pare inse, că in nici-unu ramu alu activitatii omenesci reformele nu sunt mai anevoióse cá tocma la poporatiunea rurala, care nu crede in nici-o teoria pâna nu vede rezultatele. Acésta greutate inse nu va descúragia intru nimicu pe reuniunea din Sibiiu. Unu inceputu frumosu s'a facutu, că-ci dupa installarea sa Reuniunea, a si ținutu in Decembre anulu trecutú o adunare numerosa de agricultori in vecinulu orasiu romanescu Seliste. Cu acea ocaziune presedintele Reuniunei on. domnu *Eugeniu Brote*, totodata agronomu de profesiune, a pronuntiatu unu discursu fórte instructivu pentru acésta parte a poporatiunei din districtele submuntene, cunoscuta la noi cu numele Margineni si Marginenime, care adeca ocupa din stravechime milenaria marginile meridionali ale Transilvaniei pâna spre districtulu Hatiegului inainte, poporatiune plina de viatia, fórte laboriósá, aplecata in o parte a sa si la comerciu si la industria de manufacturi. Discursulu d-lui *Brote* titlatu

Ținerea vitelor

in urmarea conclusului luatú de cătra intrunirea dela Selisce au aparutu in tipariu si se afla de vendiare la Institutulu tipograficu in Sibiiu cu pretiu numai de 12 cr. v. a.

A vorbí cu poporulu tieranu mai la intielesu decâtú 'i vorbesce acilea agronomulu, a'si alege termini si exemple mai practice, e aprópe peste putintia.

Noi din partea nóstra repetimu si acilea vechiulu nostru refrenu: In ori care tíera din Europ'a si cu atátu mai virtosu in acésta tíera, unu poporu saracu nici odata nu póte se scape șierbitute. Pentru unu poporu saracu devine si libertatea politica o frasa góla, illusiune, fata morgana, chimera.

Red. „Transilvaniei“.